

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Кваліфікаційна робота за рівнем магістра

на тему:

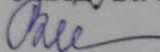
«ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ Ю. АНДРУХОВИЧА
ТРАГЕДІЇ В. ШЕКСПІРА «ГАМЛЕТ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ»

Студента групи ФП 2021
економіко-гуманітарного
факультету
спеціальність 035 Філологія
спеціалізація 035.041
Германські мови та літератури
(переклад включно)
перша – англійська
Доценка Даніїла Анатолійовича
Науковий керівник:
канд.філол. наук,
доц. Галацька В.Л.

До захисту

«10» грудня 2021 р.

Завідувач кафедри

 проф. Власова Т.І.

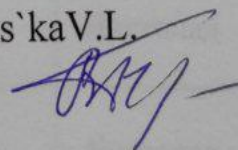
Дніпро 2021

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
UKRAINIAN STATE UNIVERSITY OF SCIENCE AND TECHNOLOGIES
DEPARTMENT OF PHILOLOGY AND TRANSLATION

Master's Degree Diploma Paper

LEXICAL PECULIARITIES OF SHAKESPEARE'S «HAMLET»
TRANSLATION INTO UKRAINIAN BY
YU. ANDRUKHOVYCH

Group PT 2021
Faculty of Economics and
Humanities
Speciality 035 Philology
Specialization 035.041 Germanic
Languages and Literatures
(Translation Included),
Major Language –English
Dotsenko D.A.
Research supervisor:
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor
Galats`ka V.L.

Dnipro 2021

Dnipro 2021

Додаток В

Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

Кафедра філології та перекладу

Затверджую: Завідувачка кафедри філології та перекладу

_____ (підпис)

проф. Власова Т.І.

“___” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну магістерську роботу

студента(ки) _____ курсу _____ групи факультету ЕГ ДНУЗТу

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія

Тема роботи

Науковий керівник _____

Дата видачі завдання _____

Графік виконання магістерської кваліфікаційної роботи	Найменування частин	Графік виконання	Відмітка про виконання (підписи)
№	і план		
п/п	магістерської кваліфікаційної роботи		
1.	Аналіз наукових першоджерел і написання теоретичної частини магістерської кваліфікаційної роботи (Розділ 1)		Вересень
2.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини магістерської роботи. Проведення філологічного аналізу досліджуваного мовного вищого і написання практичної частини магістерської роботи (розділ 2)		Жовтень
3.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної магістерської кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду		Листопад
4.	Попередній захист магістерської кваліфікаційної роботи і подання завершеної магістерської кваліфікаційної роботи на кафедру		Листопад
5.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до		Грудень

6. захисту магістерської кваліфікаційної роботи
Захист магістерської кваліфікаційної роботи Грудень

Додаток Г

ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

студента(ки) _____ курсу групи _____ факультету ЕГ ДНУЗТу
спеціальності 035 Філологія

(ПІБ студента)

за темою _____

Критерії

1. Наявність основних компонентів структури
2. Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до магістерської кваліфікаційної роботи
3. Відповідність побудови вступу нормативним вимогам
4. Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам
5. Відповідність аналітичної частини до слідження заявленій меті та завданням магістерської кваліфікаційної роботи
6. Відповідність практичної частини до слідження нормативним вимогам
7. Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження

Додаток Д

РЕЦЕНЗІЯ НА МАГІСТЕРСЬКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

студента(ки) _____ курсу групи _____ факультету ЕГ ДНУЗТу
спеціальності 035 Філологія

(ПІБ студента)

за темою _____

Критерії

1. Наявність основних компонентів структури роботи

2. Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до магістерської кваліфікаційної роботи
3. Відповідність побудови вступу нормативним вимогам
4. Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам
5. Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням
6. Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам
7. Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження

ВСТУП

Сьогоденний глобалізований світ потребує збереження морально-етичних та художніх цінностей різних епох. У цих синергетичних координатах нелінійності, несистемності, нестабільності художній переклад виступає могутнім джерелом міжкультурної комунікації, засобом міжетнічного діалогу.

Вершинна творчість одного з найбільш геніальних митців слова – Вільяма Шекспіра – стала смыслом професійного буття і життєвої наснаги багатьох поколінь українських перекладачів: Леоніда Гребінки та Пайтелеймона Куліша, Юрія Клена та Михайла Рудницького, Миколи Лукаша та Григорія Кочура. Кожне покоління письменників інтерпретувало геніальні тексти Шекспіра відповідно до стилю епохи, перекладацької стратегії, власної творчої манери.

Кінець ХХ - початок ХХІ століття поклав початок постмодерній інтерпретації Шекспірових текстів, адаптованих до постановки на українській сцені, що потребує новітніх засобів виразності. Так, відомий український письменник, перекладач, поет, громадський та культурний діяч, лауреат міжнародних літературних премій Юрій Андрухович запропонував українськомовне тлумачення тексту Шекспіра (трагедія «Гамлет») в координатах постмодерного освоєння буття, з демонстрацією мовно-експресивних засобів, які подекуди тяжіють до пейоративності, підкресленої розмовно-побутової домінанти стилю перекладу. На це вказують такі відомі дослідники перекладної спадщини автора, як Л. Коломієць, М. Соколянський та ін. [17; 38]. Подібна полемічність в оцінці перекладацького доробку Ю. Андруховича спонукає до думки про продуктивність авторських пошуків митця в царині художнього перекладу й визначає актуальність запропонованої магістерської роботи. Сам відомий митець логічно

вмотивовує свою причетність до перекладацької діяльності: «Мови - як люди: живуть поруч себе, співіснують, підглядають за сусідами, переймають, запозичують».

Особливо актуальною проблемою сучасного художнього перекладу є формування емоційно-естетичної інформації, яку дає перекладний текст [45]. Останній містить прагматичну інформацію, в структурі якої консітуативний аспект досить важливий, оскільки через нього розкривається «індивідуальність перекладача, зумовлена його художнім сприйняттям, талантом, своєрідністю відбору мовних засобів, тобто елементами перекладацького стилю» [4, с. 24]

Мета роботи полягає в дослідженні адекватності перекладу лексичних конструкцій англomовного оригіналу трагедії В. Шекспіра «Гамлет» на українську мову Ю. Андруховичем.

У процесі виконання роботи ми ставимо наступні завдання:

- 1) дослідити історію вивчення українськомовних перекладів трагедії В. Шекспіра «Гамлет»;
- 2) виділити лексичні, граматичні трансформації тексту оригіналу, які використовує Ю. Андрухович в українському перекладі;
- 3) розкрити специфіку перекладознавчих досліджень творчості В.Шекспіра в українському науковому просторі.

Об'єкт дослідження – українськомовний переклад Ю. Андруховича трагедії В. Шекспіра «Гамлет».

Предметом дослідження виступають лексичні, граматичні, синтаксичні особливості перекладу Ю. Андруховичем трагедії В.Шекспіра «Гамлет», характеристика їх лінгвістично-культурального значення.

У магістерській кваліфікаційній роботі запропоновано відповідні науковій меті методи дослідження аналізованого матеріалу.

Метод перекладацького аналізу тексту дозволяє інтерпретувати та здійснити класифікацію адекватності перекладу лексичних розрядів з англійської на українську мову, звернути увагу на частотність їх уживання.

Індуктивно-дедуктивний метод як загальнонауковий застосовується для членування розрядів лексики англо-української мовної дійсності, а також для узагальнення спостережень щодо стильової манери відомого постмодерного автора, його перекладного доробку.

Структурно-семантичний метод розгляду наукового матеріалу застосований для аналізу й тлумачення співвідношень лексичних відповідностей текстів оригіналу та перекладу (В.Шекспір –Ю. Андрухович).

Трансформаційний метод знаходить застосування в характеристиці перекладацьких прийомів Ю. Андруховича (перетворення та ін.)

Метод кількісних підрахунків або контент-аналіз застосовуються для узагальнення наукової інформації про специфіку лексичної наповненості перекладного тексту Ю. Андруховича.

Практичне значення роботи.

Отримані й верифіковані в роботі результати аналізу тексту виступають певним внеском у розвиток загальної теорії перекладу, художнього перекладу тексту, зіставного мовознавства, літературознавчої компаративістики, теоретичної граматики англійської та української мов.

У результаті вивчення предмета дослідження було одержано результати, які можна використати у викладанні практичного курсу перекладу у вищій школі (розділи «Теорія і практика перекладу з основної

іноземної мови», «Комунікативні стратегії при перекладі», «Порівняльна граматики англійської та української мов» та ін.)

Магістерська робота апробована виступом на міжнародній науково-практичній конференції «Інженер III тисячоліття», публікацією тез (травень 2021-го року) в електронному та друкованому вигляді.

Структура роботи.

Магістерська кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел, трьох додатків і резюме.

У першому розділі роботи «Теоретичні аспекти дослідження лексичних особливостей перекладу трагедії В.Шекспіра «Гамлет» Ю.Андруховичем» розглядаються в історико-філологічному плані найбільш знакові переклади видатного твору Шекспіра в національному культурному просторі, окреслюється проблемне поле перекладознавчих труднощів. Також звертається ретельна увага на дослідження перекладних стратегій Ю.Андруховича сучасними українськими науковцями.

У другому розділі магістерської роботи «Засоби перекладацьких трансформацій в українськомовному перекладі Ю.Андруховича трагедії В.Шекспіра «Гамлет» аналізуються найсуттєвіші авторські перекладацькі трансформації видатного письменника-постмодерніста, традиції та новаторство перекладацьких принципів митця.

Висновки роботи узагальнюють результати дослідження заявленої теми, накреслюють перспективи подальших наукових розвідок у цьому плані.

Додатки роботи конкретизують зміст, уточнюють продуктивність вживання перекладної лексики трагедії В.Шекспіра в сценічному тексті, в акторському виконанні та в режисерській інтерпретації (в постановці

колективу Івано-Франківського національного академічного театру імені І.Франка).[A1]

СЬОГОДНІ ПРОБЛЕМА КОНЦЕПТУ, ІДЕЇ, ФЕНОМЕНА ЧИ РЕЧІ Є НЕ МЕНШ АКТУАЛЬНОЮ, НІЖ ЦЕ БУЛО, СКАЖІМО, ТИСЯЧУ РОКІВ ТОМУ

КОНЦЕПТ (лат.) –зачаття.

«CONCEPT» першочергово пропонувалось перекладати як «поняття», як «змістові елементи».

«CONCEPTUALLYBASED» як семантично орієнтований.

1) Ліричне новаторство Д.Павличка

Перш за все я хочу сказати декілька слів про новаторство в творчості письменників. Саме слово "новаторство" - несе в собі велике значення і різноманітний зміст, а саме: нововведення, характеристика тих граней творчої діяльності людини, якими ця діяльність відрізняється від традиційних форм; збагачення і оновлення змісту і форми літератури новими художніми досягненнями і відкриттями: нові прогресивні ідеї, новий творчий метод, нові художні прийоми і засоби; вияв ініціативи, нові герої, запровадження нових тенденцій у письменстві, що виникають в наслідок критичного перегляду літературної традиції. Завдяки новаторству діяльність творців відрізняється від традиційних норм. Новаторськими можуть бути ідеї, теми, мотиви, образи, жанри, способи творення художнього світу, стилі, тропи та ін.

Новаторство в творчості письменників можна простежити, на основі того, якою мірою вони відходять від освоєних зразків: наслідування, запозичення окремих мотивів і образів, стилізація, переспіви, відштовхування від традиції. Але новаторство не можна зводити тільки до зображення нетрадиційного художнього матеріалу. Новаторський твір може з'явитися в результаті оригінального образного втілення, узагальнення цього матеріалу.

Новаторство може виявлятися не одночасно у всіх аспектах творчості і не однаковою мірою; передусім, новаторство виражається в художньому освоєнні дійсності. Залежно від специфіки моделювання картини світу, кожен справжній письменник вносить щось своє, індивідуальне в літературу.

Шістдесятники були найяскравішими представниками новаторства в літературній творчості, коли були сформовані чіткі традиції та літературні норми. Яскравими представниками шістдесятництва були: Л. Костенко, Б. Олійник, В. Симоненко, Д. Павличко, І. Драч, М. Вінграновський та інші. Естетичне обличчя шістдесятників визначали новаторство, сміливе експериментування із формою та змістом, розширення творчої палітри. Новаторські пошуки спиралися на принцип єдності національних та світових традицій.

Варто звернути увагу і на ідейні параметри цього покоління. До них в першу чергу відносимо патріотизм і національну свідомість, адже творчість шістдесятників базується на безмежній любові до Батьківщини і рідного народу. Високо підносилися ними і культ свободи в усіх його виявах: свободи особистості, нації, духу. Важливими параметрами їх творчості є гуманізм і космізм, оскільки означений період другого національного відродження, а саме, так називають шістдесятницький рух, поставив у центрі світу людину і проголосив її найбільшою цінністю та невід'ємною частиною Всесвіту. На основі цих засад вибудовується ще одна – моралізм. Шістдесятники намагалися жити і творити за законами добра, совісті, справедливості, сповідували «честь імені».

Своє літературне обдарування поети-шістдесятники спрямували на відтворення в слові власного бачення долі України, неповторної філософської гуманістичної позиції щодо людства загалом. Їх художній світ – болючі, вистраждані роздуми над духовністю Всесвіту, сучасне та минуле України в нерозривній єдності, орієнтація на ідеал національно свідомої, досконалої особистості, здатної стати творчою силою суспільного розвитку.

Митці-шістдесятники у своїх творах, спираючись на традиції минулого, передають інтелектуальні роздуми, у центрі їх поезії опинилися експерименти з формою, ритмом, метрикою; перегляд морально-етичних

цінностей у житті та літературі, загострилося питання правди та історичної пам'яті.

Отже, естетична система шістдесятництва формує естетичний ідеал – ідеал незалежної, духовної, сильної особистості, яка, страждаючи, протистояла на рівні власної духовності, внутрішньої свободи дегуманізованому світові тоталітаризму.

Розмаїтою постає жанрова система шістдесятників (лірична поезія, балади, притчі, етюди, поеми, сонети, рубаї, поезії в прозі, новели, оповідання, повісті, історичні романи, роман у віршах, химерна проза) і проблемно-тематичні обшири: традиційні (природа, Вітчизна, народ, історична пам'ять, людина у всьому багатстві її виявів – суспільне життя, моральність, кохання, творчість) та нові теми (підкорення космосу, етична правомірність НТР, стандартизація особистості в умовах новітнього міщанства). Центральним жанром, в якому повністю розкрився талант митців-шістдесятників, є поема. Саме тут на ґрунті усталених національних традицій вони досягли новаторства в жанрових модифікаціях, наповнивши їх новими злободенними темами та мотивами.

Своєю творчістю Д. Павличка відрізнився зростанням таланту майстра сюжетної та епічної розповіді. Він обґрунтував високі морально-етичні критерії і у великих віршованих формах («Поєдинок», «Двійник», «Вогнище», «Земля», «Ностальгія», та ін.). Новаторство поета виявляється передусім у творчому засвоєнні як світової і вітчизняної класики, так і народнопоетичної творчості.

Такі поеми Павличка, як «Земля» (1955) та «Іван Загайчук» (1960) мають традиційний ліро-епічний характер. У поемі «Вогнище» (1979) розповідь уже ускладнена своєрідністю композиції, символічними образами. Прийом сну, відомий в українській літературі ще від Т. Шевченка, дає змогу поетові розширити сюжетні лінії в часі і просторі. Ліричний герой зустрічає

рідного брата, розстріляного фашистами в 1944 році. Розповідь ведеться від імені брата Петра. Свідок подій минулого сягає зором значно ширше. В образі Петра – «непокірність у статурі молодій»; непохитна воля до боротьби, ненависть до ворогів, зрадників, темних сил фашизму й реакції. Вогонь серця спалює колючий дріт, очищає від всього мерзенного й гріховного, активізує роль мистецтва: «Я вогнищем себе відчув на полі, що спалює людські страждання й болі»(Павличко, 1986).

Зв'язок часів ми бачимо в поемах Д. Павличка «Князь» та «Дорога до Шевченка», які мають епічний характер. Тематику поетові диктують проблеми буття етносу, загальносуспільні процеси.

Його поемний спадок дослідники умовно поділяють на три періоди:

1) ранній («Земля», 1955; «Іван Загайчук», 1960);

2) поемна творчість 1970-80-х років («Поєдинок», 1978; «Вогнище», 1979; «Князь», 1986);

3) поеми 1990-х років («Петрик», 1994; «Ностальгія», 1995; «Петро Могила», 1997).

Однією з головних тем творчості Д. Павличка - є Україна. Він вірив в ідеали «нового» світу. Віра ця гартувалася всеохопними, широкомасштабними факторами новітньої епохи, новаційними суспільними перетвореннями.

Новаторство Дмитра Павличка простежується і в жанрі сонету. В такій збірці, як «Сонети подільської осені» (1973). Також новаторство присутнє в трактуванні біблійних образів («Єврейські мелодії», «Вірші з Єрусалима»).

Невтоленне новаторство Д. Павличка реалізоване в успішному приєднанні до української поезії східного жанру рубаїв (чотирирядковий

вірш з трьома рядками на одну риму і одним вільним). Перше видання «Рубаїв» 1987 року містило 236 таких надмініатюр. Також він увів до української літератури (через переклади та оригінальну творчість) такі поетичні форми, як білий сонет, газель; розвив українській сонет; відродив у сучасній поезії такий забутий жанр, як притча.

Дмитро Павличко – великий письменник-новатор, який зробив величезний внесок в українську літературу своєю творчістю і запровадженням нових жанрів, поетичних форм, образів, ідеалів та своїм талантом майстра сюжетної та епічної розповіді.

2) Тема мистецтва і творчої праці Максима Рильського.

В творчості Максима Рильського виділяється одна з його найулюбленіших тем – тема мистецтва. Особливо це відчутно в останніх його збірках «Троянди й виноград» (1957), «Голосіївська осінь» (1959), «Згряя веселиків» (1960), «В затінку жайворонка» (1961), «Зимові записи» (1964).

М. Рильський розкривав питання мистецтва не тільки у віршах, а й у теоретичних працях: «Ми маємо право і повинні сперечатися про долю і шляхи нашого радянського мистецтва, нашої радянської літератури, але ми не маємо права, ми не повинні забувати, що кожен художній твір, написаний поза кровним зв'язком з народом, який нас породив і виховав, — мертвонароджене дитя, А народ хоче чути і бачити правду, окрилюючу і надихаючу на трудові подвиги правду. І краще знаряддя для служіння цій правді — метод соціалістичного реалізму «не вигаданий» кимось, а владно продиктований самим життям».

Він розглядав мистецтво в діалектичному русі, в тісних і плідних взаємозв'язках його визначальних явищ. «Стремління вперед ніяк не означає забуття того, що дали минулі віки і колишні генії. Сприймання минулого — доконечна умця розвитку мистецтва й літератури в сучасному і дальшого зростання їх у майбутньому».

Поет завжди дбав про глибоку народність і реалістичність своїх творів, черпаючи поетичну снагу з джерел народних, неодноразово оспівуючи фольклор. Загальна атмосфера віршів М. Рильського дихає молодечим завзяттям, духовним здоров'ям. «Народна творчість — це той ґрунт, на якому виростають і література, і театр, і музика, і образотворче мистецтво — без якого вони б засохли», — писав Рильський. Він любив українську культуру і вмів віднаходити у кожній національній культурі загальнолюдські мотиви. Також він мав тверду впевненість у тому, що

справжній патріот своєї Батьківщини завжди є і справжнім інтернаціоналістом, що завдання мистецтва — з'єднувати людські серця.

Максим Рильський боровся за багатство форм мистецтва, за найповніший прояв творчої індивідуальності. Він не раз наголошував, що без суперечок, без боротьби думок істині народитися важко, а ще важче ствердити себе. Він був переконаний, що вершин у мистецтві досягає лише той, хто перебуває в постійних пошуках, має ясний погляд на світ.

Рильський вважав, що поза життям народним нема літератури, нема мистецтва; найвище в мистецтві — правда, народність, ідейна глибина, висока, художня простота, які приходять до художника тільки тоді, коли він зуміє з безлічі життєвих вражень відібрати найхарактерніші, найтиповіші:

Не кожну фарбу, що потрапить

Йому під руку, він бере,

Життя не кожний марний клопоть,—

Лиш те з життя, що не умре!

Максим Рильський – великий письменник, який натхненно і безкомпромісно боровся за красу мистецтва. В своїх творах він майстерно передавав і відстоював свої думки, звертався до людей і закликав їх до ідейних глибин, правди і істини. Він закликав любити і поважати красу мистецтва, народність, українську культуру, але й закликав бути інтернаціоналістами і об'єднуватись та взаємо розуміти один одного.

INTRODUCTION

Today's globalized world needs to preserve the moral, ethical and artistic values of different eras. In these synergetic coordinates of nonlinearity, inconsistency, instability, literary translation is a powerful source of intercultural communication, a means of interethnic dialogue.

The supreme work of one of the most ingenious artists of the word - William Shakespeare - became the meaning of professional life and life inspiration of many generations of Ukrainian translators: Leonid Hrebinka and Paiteleimon Kulish, Yuri Klen and Mykhailo Rudnytsky, Mykola Lukash and Hryhoriy Kochur. Each generation of writers interpreted Shakespeare's ingenious texts according to the style of the era, translation strategy, and their own creative style.

The end of the XX - beginning of the XXI century marked the beginning of the postmodern interpretation of Shakespeare's texts, adapted for staging on the Ukrainian stage, which requires the latest means of expression. Thus, the famous Ukrainian writer, translator, poet, public and cultural figure, winner of international literary awards Yuri Andrukhovych proposed a Ukrainian interpretation of Shakespeare's text (the tragedy "Hamlet") in the coordinates of postmodern development of life, with a demonstration of linguistic and expressive means, emphasized the colloquial dominance of translation style. This is indicated by such well-known researchers of the author's translated heritage as L. Kolomiets, M. Sokolyansky and others. [17; 38]. Such polemics in the assessment of Yu. Andrukhovych's translation work leads to the idea of the productivity of the artist's authorial research in the field of literary translation and determines the relevance of the proposed master's thesis. The famous artist himself logically motivates his involvement in translation activities: "Languages are like people: they live next to each other, coexist, spy on neighbors, adopt, borrow."

A particularly important problem of modern literary translation is the formation of emotional and aesthetic information provided by the translated text [45]. The latter contains pragmatic information, in the structure of which the constitutive aspect is very important, because it reveals the "individuality of the

translator, due to his artistic perception, talent, originality of selection of language tools, ie elements of translation style" [4, p. 24]

The aim of the work is to study the adequacy of the translation of lexical constructions of the English-language original of Shakespeare's tragedy "Hamlet" into Ukrainian by Yu. Andrukhovych.

In the process of performing the work we set the following tasks:

1) to study the history of studying Ukrainian-language translations of Shakespeare's tragedy "Hamlet";

2) highlight the lexical, grammatical transformations of the original text, which are used by Yu. Andrukhovych in the Ukrainian translation;

3) to reveal the specifics of translation studies of Shakespeare's work in the Ukrainian scientific space.

The object of research is the Ukrainian translation of Yu. Andrukhovych's tragedy "Shakespeare's Hamlet".

The subject of research are lexical and grammatical. syntactic features of Yu. Andrukhovych's translation of Shakespeare's tragedy "Hamlet", characteristics of their linguistic and cultural significance.

In the master's qualification work the methods of research of the analyzed material corresponding to the scientific purpose are offered.

The method of translation analysis of the text allows to interpret and classify the adequacy of the translation of lexical categories from English into Ukrainian, to pay attention to the frequency of their use.

The inductive-deductive method as a general scientific one is used to divide the vocabulary of the English-Ukrainian linguistic reality, as well as to generalize observations about the stylistic manner of the famous postmodern author, his translation work.

Structural-semantic method of consideration of scientific material is used for analysis and interpretation of relations of lexical correspondences of texts of the original and translation (V. Shakespeare - Y. Andrukhovych).

The transformation method finds application in the characterization of Yu. Andrukhovych's translation techniques (transformations, etc.).

The method of quantitative calculations or content analysis is used to summarize scientific information about the specifics of the lexical content of the translated text of Yu. Andrukhovych.

The practical significance of the work.

The results of text analysis obtained and verified in the work make a certain contribution to the development of general theory of translation, literary translation of text, comparative linguistics, literary comparative studies, theoretical grammar of English and Ukrainian languages.

As a result of studying the subject of research, results were obtained that can be used in teaching a practical translation course in higher education (sections "Theory and practice of translation from a major foreign language", "Communicative strategies in translation", "Comparative grammar of English and Ukrainian", etc. .)

The master's thesis was tested by a speech at the international scientific-practical conference "Engineer of the III millennium", publication of abstracts (May 2021) in electronic and printed form.

Structure of work.

The master's thesis consists of an introduction, two sections with conclusions to each of them, general conclusions, a list of sources used, three appendices and a summary.

In the first chapter of the work "Theoretical aspects of the study of lexical features of the translation of Shakespeare's tragedy" Hamlet "by J. Andrukhovych" historically and philologically considered the most significant translations of Shakespeare's outstanding work in the national cultural space. Careful attention is also paid to the study of Andrukhovych's translation strategies by modern Ukrainian scholars.

The second chapter of the master's thesis "Means of translation transformations in Ukrainian-language translation of Yu.

The conclusions of the work summarize the results of the study of the stated topic, outline the prospects for further scientific research in this regard.

The appendices of the work specify the content, specify the productivity of using the translated vocabulary of Shakespeare's tragedy in the stage text, in the performance and in the director's interpretation (directed by the Ivano-Frankivsk National Academic Theater named after Ivan Franko).

ЗМІСТ

Вступ.

Розділ 1.

Теоретичні аспекти дослідження лексичних особливостей перекладу трагедії В. Шекспіра «Гамлет» українською мовою Ю. Андруховичем.

1.1. Українськомовні переклади трагедії В.Шекспіра «Гамлет»: особливості творчого підходу митців-перекладачів.

1.2. Переклад трагедії «Гамлет» Ю.Андруховичем у світлі сучасних перекладознавчих досліджень.

Висновки до першого розділу.

Розділ 2.

Засоби перекладацьких трансформацій в українськомовному перекладі Ю.Андруховича трагедії В.Шекспіра «Гамлет».

Висновки до другого розділу.

Висновки.

Список використаних джерел.

Додатки.

2)Тема мистецтва і творчої праці Максима Рильського.

В творчості Максима Рильського виділяється одна з його найулюбленіших тем – тема мистецтва. Особливо це відчутно в останніх його збірках «Троянди й виноград» (1957), «Голосіївська осінь» (1959), «Згряя веселиків» (1960), «В затінку жайворонка» (1961), «Зимові записи» (1964).

М. Рильський розкривав питання мистецтва не тільки у віршах, а й у теоретичних працях: «Ми маємо право і повинні сперечатися про долю і шляхи нашого радянського мистецтва, нашої радянської літератури, але ми не маємо права, ми не повинні забувати, що кожен художній твір, написаний поза кровним зв'язком з народом, який нас породив і виховав, — мертвонароджене дитя, А народ хоче чути і бачити правду, окрилюючу і надихаючу на трудові подвиги правду. І краще знаряддя для служіння цій правді — метод соціалістичного реалізму «не вигаданий» кимось, а владно продиктований самим життям».

Він розглядав мистецтво в діалектичному русі, в тісних і плідних взаємозв'язках його визначальних явищ. «Стремління вперед ніяк не означає забуття того, що дали минулі віки і колишні генії. Сприймання минулого — доконечна умцва розвитку мистецтва й літератури в сучасному і дальшого зростання їх у майбутньому».

Поет завжди дбав про глибоку народність і реалістичність своїх творів, черпаючи поетичну снагу з джерел народних, неодноразово оспівуючи фольклор. Загальна атмосфера віршів М. Рильського дихає молодечим завзяттям, духовним здоров'ям. «Народна творчість — це той ґрунт, на якому виростають і література, і театр, і музика, і образотворче мистецтво — без якого вони б засохли», — писав Рильський. Він любив українську культуру і вмів віднаходити у кожній національній культурі загальнолюдські мотиви. Також він мав тверду впевненість у тому, що

справжній патріот своєї Батьківщини завжди є і справжнім інтернаціоналістом, що завдання мистецтва — з'єднувати людські серця.

Максим Рильський боровся за багатство форм мистецтва, за найповніший прояв творчої індивідуальності. Він не раз наголошував, що без суперечок, без боротьби думок істині народитися важко, а ще важче ствердити себе. Він був переконаний, що вершин у мистецтві досягає лише той, хто перебуває в постійних пошуках, має ясний погляд на світ.

Рильський вважав, що поза життям народним нема літератури, нема мистецтва; найвище в мистецтві — правда, народність, ідейна глибина, висока, художня простота, які приходять до художника тільки тоді, коли він зуміє з безлічі життєвих вражень відібрати найхарактерніші, найтиповіші:

Не кожну фарбу, що потрапить

Йому під руку, він бере,

Життя не кожний марний клопоть,—

Лиш те з життя, що не умре!

Максим Рильський – великий письменник, який натхненно і безкомпромісно боровся за красу мистецтва. В своїх творах він майстерно передавав і відстоював свої думки, звертався до людей і закликав їх до ідейних глибин, правди і істини. Він закликав любити і поважати красу мистецтва, народність, українську культуру, але й закликав бути інтернаціоналістами і об'єднуватись та взаємо розуміти один одного.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ
ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ТРАГЕДІЇ «ГАМЛЕТ»
Ю. АНДРУХОВИЧЕМ

1.1. Українськомовні переклади трагедії В. Шекспіра «Гамлет»: особливості творчого підходу митців-перекладачів

Творчість В. Шекспіра здійснила неабиякий вплив на подальший розвиток світового літературного процесу. Численні переклади та переспіви його драматичних та поетичних творів стали невід'ємною частиною різних світових культур. Так, лише трагедія В. Шекспіра «Гамлет» у часових межах ХХ століття перекликається зі значною кількістю літературних творів, з-поміж яких В. І. Присяжний та І. В. Богданова виділяють такі групи [206, 546]:

1) переклади самого твору, «адаптовані» під новий час і національні особливості країни, для якої вони створені (А. Чернов, Ю. Андрухович);

2) «переписані», нові версії «Гамлета» (Б. Акунін «Гамлет. Версія»; Т. Стоппард «Розенкранц і Гільденстерн мертві»; Дж. Апдайк «Гертруда і Клавдій»);

3) нові авторські твори, де фігурують образи шекспірівської драми (А. Мердок «Чорний принц» та ін.).

Творчі переосмислення драми «Гамлет», як і її переклади іншими мовами у відповідні часові проміжки можуть суттєво відрізнитися один від одного, що пояснюється тенденціями у мистецтві та зокрема літературі, характерними для конкретного періоду. Так, Я. Бойко, характеризуючи своєрідність мови Шекспіра і мови українських ретрансляцій його творів в історичній перспективі, виокремлює такі ключові літературні стилі, під час актуальності яких творчість митця привертала увагу українських перекладачів:

- романтизм
(П.Куліш, М.Старицький, М.Кропивницький, І.Стешенко);
- неокласицизм
(Ю.Клен, Б.Тен, М.Рильський, В.Мисик, Г.Кочур, Ю.Корецький);
- необароко
(Л.Гребінка, М.Лукаш, А.Гозенпуд, О.Жомнір);
- модернізм
(Т.Осьмачка, В.Барка, І.Костецький, Д.Павличко);
- постмодернізм
(О.Грязнов, Ю.Андрухович) [207, 136].

Саме трагедія «Гамлет» привертала увагу перекладачів, починаючи з XIX століття. За допомогою таблиці 1.1 розглянемо специфіку передавання назви драматичного твору в різних перекладах.

Таблиця 1.1.

Специфіка передавання назви

драматичного твору в різних перекладах

Автор перекладу	Назва твору в перекладі
М.П. Старицький	Гамлетъ. Принцъ Данський
Ю. Клен	Гамлет, принц данський
П.А. Куліш	Гамлет, принц данський
Ю. Андрухович	Гамлет, принц Данії
Л. Гребінка	Гамлет, принц данський
Г. Кочур	Гамлет, принц данський
І. Костецький	Гамлет
М.Рудницький	Гамлет
Г. Хоткевич	Гамлет
Павло Свій (П. Свенціцький)	Гамлет, Данський королевич
О. Грязнов	Гамлет

Відповідно до розмаїття перекладацького осмислення творів В. Шекспіра визначаються і напрями перекладознавчих досліджень, які характеризують специфіку відтворення англomовних текстів засобами української мови. Найчастіше творчий доробок перекладачів трагедії «Гамлет» дослідники розглядають у таких аспектах:

- порівняння перекладів трагедії «Гамлет», виконаних різними перекладачами;
- порівняння перекладів драматичних творів, зокрема трагедії «Гамлет», виконаних різними перекладачами;
- порівняння перекладів окремих елементів трагедії «Гамлет», виконаних різними перекладачами;
- порівняння перекладацьких стратегій, використаних різними перекладачами;
- дослідження специфіки різних перекладів трагедії «Гамлет» у контексті літературних течій, до яких належать перекладачі.

Таке комплексне осмислення специфіки української гамлетіани сприяє розробці методологій аналізу драматичних творів та творчості В. Шекспіра в цілому.

Першим перекладом трагедії «Гамлет» українською мовою був переклад, виконаний П. Свенціцьким. Незважаючи на те, вважалося, що ця спроба перекладу була не зовсім вдалою, О.В. Міненко підкреслює, що «автор, що взяв на себе надзвичайно важливу місію – уперше перекласти вічний твір безсмертного класика, безумовно, буде підпадати під величезний прес обговорень, порівнянь та критики. Його результат вважають недосконалим. Але з цього моменту з'явилася точка відліку для інших перекладачів, які вже точно знали як можна зробити краще» [217, 88].

Перекладач спирався на польський переклад цього твору, а наступний за хронологією виконання переклад «Гамлета» був виконаний Ю. Федьковичем, який «не володів англійською мовою і користувався німецькими перекладами, тобто вдавався до методу опосередкованого перекладу, який на той час був досить поширений в українській літературі» [217, 89]. О.В. Міненко вважає, що «можна також припустити, що Федькович був знайомий з цим перекладом» [217, 89], адже «в Німеччині того часу надзвичайно популярними були переклади братів Шлегелів» [217, 89]. На думку дослідниці, «Ю. Федькович досконало володів різними пластами української фразеології, а тому, перекладаючи шекспіровські твори, він дуже часто використовував асоціації та порівняння, які властиві західноукраїнській фольклорній традиції. Для перекладацької манери Ю. Федьковича властива ліризація фольклорно-романтичного матеріалу, що відкривало його естетичну й етичну цінність у народних звичаях та обрядах» [217, 89].

Наступний україномовний «Гамлет» був представлений українським читачам М. Старицьким. Дослідники-шекспірознавці зазначають, що «феноменом перекладу Старицького, його основною відмінністю від інших перекладів «Гамлета» є автентична народна мова, експресивна і образна, афористично влучна і невимушена, яку перекладач вплітає в енергійний, лаконічний таємний сценічний вислів» [217, 89]. На думку О. Міненко, «Переклад Старицького простіший ніж Куліша. Різні мотиви лірики Старицького концентруються навколо головного образу його Батьківщини, який генетично пов'язаний з українським фольклором. У перекладі очевидним є надмірна любов Старицького до України, що підкреслює патріотизм до країни: про що б поет не говорив, яку б тему не порушував, завжди перед його очима стояла рідна земля, поневолена й знедолена» [221, 176].

Слід зазначити, що, незважаючи на те, що деякі перекладачі спиралися не на текст оригіналу В. Шекспіра, а на переклади іншими мовами

(польською, німецькою, російською), все ж більшість перекладів базується саме на оригінальному творі.

Досить цікавий та самобутній переклад «Гамлета», створений П. Кулішем має свої особливості, більш вдалі та менш вдалі знахідки. Так, Л. Коломієць виокремлює такі ключові риси цього перекладу:

1. Уникання парафраз та імітацій, увага до поетичної деталі.
2. Дотримання поетичного розміру першотвору.
3. Ставлення до перекладу як до сфери поетичного мовотворення.
4. Позиціювання мови перекладу як особливої поетичної мови, дистанційованої від мовно-поетичних конвенцій культури-сприймача [216].

Дослідниця високо оцінює мову перекладів П. Куліша, адже в ній «втілюється реставраційно-креаційне зусилля перекладача, спрямоване на ліплення зразка високого стилю з органічною народною основою, на синтезування спеціально для перекладу особливої поетичної мови, в якій інтелектуально-книжна й чуттєво-розмовна стильові тональності увиразнюють одна одну й взаємно збагачуються» [216]. Таких ефект досягається завдяки ретельному й свідомому добору лексичних засобів української мови, що належать як до шару питомо української лексики, так і до запозичень різних періодів існування мови, серед яких найчастіше постають такі:

- русизми;
- старорусизми;
- староукраїнізми;
- полонізми;
- біблеїзми;
- церковнослов'янізми;
- діалектизми;
- локалізми;
- колоквіалізми [216].

У роботі П. Куліша можна послідовно простежити як стратегію фореїнізації, так і стратегію доместикалізації, майстерне поєднання яких створює самотність перекладу. Л. Коломієць зазначає, що «поряд з очуженням мови перекладу за допомогою архаїчних та локальних мовних елементів П. Куліш вдається до її онаціональнення, яке в тексті «Гамлета» має такі напрямки:

1) етнографічний: панотець, паніматка, козак, козаче, козаки, козарлюга, гетьман, гетьманує, отамани, отаманне, гайдамака, гайдамаки, світлиця, колядка, в намітчині (від «намітка», «намітчина»), соня, той Іван (John-a-dreams), печаль-сідуха, (пісень співала) старосвітських, вертеп; Коли не тепер, то й не в четвер; коли ж не в четвер, то тепер. Скорість, от і все... – If it be now, 'tis not to come; if it be not to come, it will be now; if it be not now, yet it will come: the readiness is all, ін.;

2) суспільно-політичний: по вкраїні, государю, государня світлиця, (в нашім) государстві, requiem «Со духи скончавше ся святими», мужику попе, ін.;

3) соціально-економічний: полушка, на дукат (посперечатися), за шолупайку (бій) [216].

Я. Бойко називає П. Куліша засновником традиції класичного перекладу, який «переклав драму «Гамлет, принц Данський» за пізніми німецькими романтичними традиціями, уникаючи парафраз, звільнившись від «бурлескної котляревщини», ... Проте П. Куліш використовує багато метафор ... і високих стилістичних новотворів (тисячу природніх тортур; Сього кінця жадати нам – побожно; Як струсемо земні тривоги з себе; загарливість закону), що мали «присмак очуження» [219, 273].

Також Л. Коломієць підкреслює винятково важливу роль перекладу П. Куліша для подальших спроб передати глибину змісту трагедії «Гамлет» засобами української мови. Вона вважає, що «із Кулішевих перекладів Шекспірових драм закономірно виводиться і креативізм Миколи Лукаша, і формалізм Ігоря Костецького, і неоромантизм Василя Барки» [216].

Досить цікавим та самобутнім виступає переклад «Гамлета» у виконанні Юрія Клена, що характеризується тісними зв'язками із творчістю неокласиків. Цей переклад виконувався спеціально для постановки на сцені, що зумовило ряд його специфічних характеристик. Л. Коломієць зазначає, що «не приймає Юрій Клен ні словникової точності, ні ускладнених синтаксичних конструкцій, що перешкоджають розумінню змісту й призводять до порушення ритмомелодики, ні зайвих іншомовних слів, ні, навпаки, надмірного онаціональнення, «поселючення» мови перекладу, тієї, за Юрієм Кленом, псевдонародності» [220, 168]. Вона підкреслює, що «виступаючи проти штучності й вульгаризації мови перекладу, Ю.Клен наполягає, що перекладач повинен зуміти передати ритміку та мелодійність вірша й при цьому максимально зберегти його зміст. Але сукупність цих завдань для Клена є не догмою, а ситуативною комбінаторикою пріоритетів. Адже він – передусім поет зі своїм власним поетичним стилем, з якого походить вишукана простота і природність звучання його поетичної фрази, що в ній випрозорюється, немовби стає виразнішим, яснішає й трансльований ним зміст [220, 168]. Значення перекладацької роботи Юрія Клена є дуже вагомим, адже «переклад «Гамлета» став у певному розумінні поетичною декларацією й одним із вершинних досягнень перекладацької праці неокласиків» [220, 168].

У зв'язку із неокласичними традиціями також постає переклад «Гамлета», виконаний Г. Кочуром. Л. Коломієць відзначає спільні риси у перекладах цих майстрів. Проте, вона підкреслює, що «мова Кочура абстрактніша; вона втілює послідовну й фахову працю сучасного перекладача, якому вже затісно в словнику, ошліфованому легкою народною строфою, і який над надто легкою розспівністю віддає перевагу шорсткішій, зате міцно зцементованій строфі [220, 170]. На своєрідність стилю Г. Кочура вказує і Я. Бойко, яка констатує, що «у руслі класичної стилістичної інтерпретації «Гамлета», Г. Кочур майстерно і послідовно відтворює авторський задум, дотримуючись еквівалентності на

лексичному рівні, культивуючи збалансованість поетичного рядка та шляхетність риторики, зберігаючи тональність і піднесеність вислову» [219, 274].

Ще одним із своєрідних перекладів «Гамлета» можна назвати переклад Л. Гребінки. Цей переклад зазнав значних змін внаслідок редакторських втручань та під впливом зовнішніх обставин. Проте, На думку Л. Коломієць, «крізь призму народності переклад Л. Гребінки видається з усіх українських перекладів «Гамлета» найбільш «українським» за мовностилістичними характеристиками, позаяк він найближчий до народної мови і низової барокової традиції, не знижуючись при цьому до бурлескного простацтва [220, 174]. Необароковий стиль перекладів Л. Гребінки більш приземлений, просторічний, ніж у Клена, в якого спостерігаємо проникливо-гуманістичний, піднесено-шляхетний тон вислову [219, 274]. Я. В. Бойко характеризує стиль Л. Гребінки як такий, що виражається у вживанні таких лексичних засобів, як-от:

- знижена лексика;
- виразно розмовні словоформи;
- розмовні лексико-граматичні конструкції;
- просторічні слова і вирази межують з книжковими словоформами [219, 274-275].

Р. Зорівчак зазначає про переклад М. Рудницького, який був віднайдений лише у 2000-х роках: у ньому є дуже цікаві інтерпретаційні знахідки, цікаві словесні зіткнення. До того ж, цей переклад важливий для історії української шекспіріани, для історії українського художнього перекладу [218]. Н. Дьомова підкреслює майстерність передавання М. Рудницьким п'єси-вставки «Вбивство Гонзаго», яку В. Шекспір «вбудовує» у тканину «Гамлета»: «Цей переклад – уже еквілінеарний та повністю відтворює схему римування оригіналу» [213, 161]. Л. Коломієць

вбачає майстерність та філігранність перекладу М. Рудницького в тому, що «свій переклад п'єси «Гамлет» він спеціально створював для сцени, працюючи над ним із великим поспіхом та максимально пристосовуючи текст перекладу до вимог вимовлюваності, а отже, й лаконічності вислову [220, 161].

Ще одним із самобутніх перекладів «Гамлета», створеним у ХХ столітті, є переклад І. Костецького. Л. Коломієць зазначає, що «у своєму експериментальному перекладі «Гамлета» І. Костецький повною мірою реалізував модерністську ідею полівалентності, плинності значення слова та настанову на вербальні експерименти, а також власну концепцію шекспірівського сценічного бароко» [220, 187].

Н. А. Куконіна, дослідниця лексичних особливостей перекладів та розробниця словників мов перекладу окремих перекладачів, робить досить цікаве спостереження стосовно мовного портрета Гамлета, що постає зі сторінок різних перекладів: можна пересвідчитися, що різні грані особистості принца Данського кожний перекладач відтворив по-своєму. Якщо Гамлет В. Шекспіра – це поєднання думки, емоцій та дії, то Гамлет М. Лозинського – це передусім думка. Кочурівський принц – інтелігентний, освічений, спокійний і по-філософському налаштований юнак, однак не відсторонений від реальності, як герой М. Лозинського. Його мова – вірєць академізму. Гамлет Б. Пастернака – це дія. Його мова дуже динамічна, в цілому розмовна, конкретна. У Л. Гребінки принц Данський дуже чутливий, він ближче до дії, ніж Гамлет М. Лозинського, але і не такий рішучий, як пастернаківський. Словник цього принца насичений різнобарв'ям стилістичних відтінків, часом забутих або рідко вживаних слів, відроджених для життя [215, 9].

Мовознавець підкреслює, що «версія Г.Кочура приваблює академізмом мови, виваженістю, високою перекладацькою культурою. Українські переклади відрізняються один від одного, але не так контрастно, як російські, бо черпають лексичні ресурси насамперед у розмовному

реєстрі української мови. Їхня відмінність пояснюється тим, що Кочурова думка у формі слова набуває класичної завершеності, а Л. Гребінці притаманна певна свобода висловлень» [215, 12].

У контексті естетики постмодернізму розглядаються переклади І. Костецького та Ю. Андруховича, які відзначаються яскравою самобутністю, проте сприймаються як читачами, так і дослідниками досить неоднозначно.

Слід зазначити, що поряд із перекладами драматичних творів В. Шекспіра, увагу перекладачів привертають і окремі елементи цих творів. Найбільш популярним серед перекладачів є, звичайно, відомий монолог Гамлета «To be, or not to be...», також елементи «вставних п'єс, які характерні для драматичних творів В. Шекспіра.

Також знаходять відображення у критичних дослідженнях і особливості передавання окремих специфічних рис творчості В. Шекспіра, як-от: фразеологізми, гра слів, біблійні сюжети, а також численні алюзії, що постають у перекладах.

Численні переклади трагедії В. Шекспіра «Гамлет» українською мовою сприяють осмисленню творчості митця в українській культурі. Розмаїття таких перекладів свідчить про актуальність творчості митця в сучасному світі та відображає специфіку її сприйняття у різні епохи та в контексті різних мистецьких течій.

Перекладацькі стратегії, використані як сучасними перекладачами, так і перекладачами минулого дозволяють митцям більш ефективно «залучити» читача в контекст творчості В. Шекспіра.

Висновки до розділу 1

Переклади та переспіви драматичних та поетичних творів В. Шекспіра, виконані у різні історичні періоди, збагатили і продовжують збагачувати різні світові культури, зокрема сучасний літературний процес. Трагедія В. Шекспіра «Гамлет» у часових межах ХХ століття перегукується зі значною кількістю літературних творів.

Творчі переосмислення драми «Гамлет», як і її переклади мовами світу, у відповідні часові проміжки можуть суттєво відрізнитися один від одного, що пояснюється впливом мистецьких тенденцій, характерних для конкретного періоду.

Перекладознавчі дослідження інтерпретацій творів В. Шекспіра охоплюють такі аспекти, як порівняння перекладів трагедії «Гамлет», виконаних різними перекладачами; порівняння перекладів драматичних творів, зокрема трагедії «Гамлет», виконаних різними перекладачами; порівняння перекладів окремих елементів трагедії «Гамлет», виконаних різними перекладачами; порівняння перекладацьких стратегій, використаних різними перекладачами; дослідження специфіки різних перекладів трагедії «Гамлет» у контексті літературних течій, до яких належать перекладачі. Не менш продуктивними є й перекладацькі дослідження, що охоплюють специфіку застосування перекладацьких стратегій та перекладацьких трансформацій, необхідних для передавання змісту та форми драматичних творів В. Шекспіра та трагедії «Гамлет» зокрема.

Особливості українськомовних перекладів у різні періоди визначаються в контексті таких мистецьких стилів, як романтизм, неокласицизм, необароко, модернізм, постмодернізм.

Численні переклади трагедії В. Шекспіра «Гамлет» українською мовою сприяють осмисленню творчості митця в українській культурі. Розмаїття таких перекладів свідчить про актуальність творчості митця в

сучасному світі та відображає специфіку її сприйняття в різні епохи та в контексті різних мистецьких течій.

У контексті естетики постмодернізму розглядаються переклади І. Костецького та Ю. Андруховича, які відзначаються яскравою самобутністю, проте сприймаються як читачами, так і дослідниками досить неоднозначно. Переклад трагедії В. Шекспіра «Гамлет», виконаний Ю. Андруховичем, є одним із варіантів відтворення цього твору в українськомовному середовищі, і, мабуть, одним із найбільш неоднозначно сприйраних.

Перекладознавці розглядають переклад трагедії В. Шекспіра Ю. Андруховича у різних вимірах, що свідчить про глибокий інтерес сучасних дослідників до цього варіанту перекладу.

Стратегії перекладу, вживані Ю. Андруховичем, є різноманітними, проте сприймаються критикою неоднозначно, як і оцінка лексичних особливостей перекладу, які зумовлені цими стратегіями. Більшість дослідників відзначають майстерність Ю. Андруховича у відтворенні українського національного колориту при перекладі, що репрезентує ідею діалогу культур.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ
ОСОБЛИВОСТЕЙ ПЕРЕКЛАДУ ТРАГЕДІЇ «ГАМЛЕТ»
Ю. АНДРУХОВИЧЕМ

1.2. Переклад трагедії «Гамлет» Ю. Андруховичем у світлі сучасних перекладознавчих досліджень

Переклад трагедії В. Шекспіра «Гамлет», виконаний Ю. Андруховичем, є одним із варіантів відтворення цього твору в українськомовному середовищі, і, мабуть, одним із найбільш неоднозначно сприйраних. Так, Присяжний В. І. та Богданова І. В. зазначають, що «... Андрухович маркує український текст «Гамлета» притаманними його письменницькому стилю специфічними лексичними одиницями: словами, що позначають реалії сучасного життя, сленговими та діалектичними вкрапленнями» [206, 546].

Дослідники-перекладознавці розглядають специфіку перекладу трагедії «Гамлет» з точки зору різних аспектів перекладу. За допомогою таблиці 2.1. розглянемо особливості системи перекладознавчих досліджень, які асоціюються із перекладом, підготованим Ю. Андруховичем, або є дотичними до них.

Таблиця 2.1.

Особливості системи перекладознавчих досліджень перекладу трагедії «Гамлет» Ю. Андруховичем

Автор	Назва	Особливості
І. Піговська	“Гамлет” наш і польський	порівняння тексту оригіналу “Гамлета” В. Шекспіра та польськомовного перекладу

		С. Бараньчака й українськомовного перекладу Ю. Андруховича.
А. О. Мороз	Ознаки осучаснення "Гамлета" Шекспіра у перекладі Ю. Андруховича	Особливості застосування стратегії осучаснення перекладачем
А. Savenets	The translation of Hamlet by Yuri Andrukhovych: revision of Shakespeare or of the preceding translations?	Критичне осмислення трактування перекладу Ю. Андруховича у контексті характерних рис суто постмодерністської літературної специфіки.
М.Сокол янський	У полоні гротескової стратегії	Критика перекладу
А. Савенець	Не така гротескова стратегія, як її малюють	Полеміка з автором статті «У полоні гротескової стратегії»
Л. Колом ієць	Новий український "Гамлет": перекладацька стратегія Ю. Андруховича	Характеристика та оцінка перекладацьких стратегій Ю. Андруховича
Т. Андрієнко	Стратегії архаїзації та модернізації у перекладі художніх текстів XVI–XVII століть	Порівняння перекладів «Гамлета» різних авторів у контексті використання стратегій архаїзації та модернізації
А. В. Кінащук, Н. В.	Концептуальна презентація національно-	Порівняння перекладів «Гамлета» різних авторів у

Шульжук	мовної картини світу в україномовних перекладах трагедії В.Шекспіра «Гамлет»	контексті особливостей відтворення національно-мовної картини світу
Я. Бойко	Своєрідність мови Шекспіра і мови українських ретрансляцій як знакових систем в історичній перспективі	Порівняння перекладів В. Шекспіра різних авторів у контексті їх мовних особливостей
Я. Бойко	Креативна особистість перекладача як фактор діяхронної множинності перекладів (на матеріалі українських ретрансляцій трагедій В. Шекспіра)	Порівняння перекладів В. Шекспіра різних авторів у контексті впливу особистого стилю перекладача
Ю. А. Тьопенко, Ю. Г. Стежко	Перекладацька стратегія доместикації як чинник національної ідентифікації	Порівняння перекладів «Гамлета» різних авторів у контексті застосування перекладацької стратегії доместикації
В. І. Присяжний, І. В. Богданова	Образ Гамлета в літературі ХХ століття	Специфіка звертання авторів та перекладачів до образу Гамлета
Н. Дьомова	Театр у театрі: особливості відтворення елементів просодії	Порівняння перекладів «Гамлета» різних авторів у контексті відтворення

	фрагмента “Вбивство Гонзаго” із Шекспірової трагедії “Гамлет” в українських перекладах	елементів фрагмента “Вбивство Гонзаго”
Л. Коломієць	Українські перекладачі «Гамлета» В.Шекспіра: Пантелеймон Куліш, Юрій Клен, Леонід Гребінка, Михайло Рудницький, Ігор Костецький, Григорій Кочур, Юрій Андрухович	Порівняння стилів перекладів «Гамлета» різних авторів
О. Цибулько	Шекспірівський текст в українському соц-арті	Порівняння авторських стратегій роботи з “шекспірівським текстом”
К. І. Мегела	Відтворення стильової своєрідності оригіналу у перекладі дискурсивних маркерів	можливості різної інтерпретації перекладачами прагматичного змісту дискурсивних маркерів, зумовленої літературною епохою та ідіостилем автора.
Л. В. Михайлюк,	Гамлет – король данський: вияв монаршої сутності через гострослів’я протагоніста	Особливості мови принца Гамлета

іна	Н.Сімейк	Постмодерністськ і Гамлети (про деякі театральні інтерпретації трагедії Шекспіра “Гамлет” на Заході)	Специфіка інтерпретацій трагедії Шекспіра “Гамлет” (порівняльний аспект)
-----	----------	--	---

К. І. Мегела на основі вивчення особливостей відтворення стильової своєрідності оригіналу в перекладі дискурсивних маркерів уважає, що «переклад Ю. Андруховича позначений спрощеністю образності вислову, модернізацією лексики та стилістики твору, довільністю інтерпретації смислової наповненості дискурсивних маркерів, орієнтацією на розмовну культуру сучасного читача» [201].

Професійні критики перекладу висловлюють різні точки зору стосовно цього варіанту перекладу. На думку А. Савенця, «стратегія, застосована автором найновішого українського перекладу «Гамлета», спрямована на створення тексту, який би:

- 1) максимально надавався до сценічної реалізації, зберігаючи змістову послідовність і реалістичність представлених драматичних ситуацій;
- 2) базувався на кількасотрічній традиції інтерпретації п'єси видавцями і театральними режисерами;
- 3) відкрив очі українським глядачам на недооцінену попередніми перекладачами стилістичну поліфонію англійського драматурга;
- 4) у дещо грайливий спосіб перейняв естафетну паличку, передану Вільямом Шекспіром – практиком театру, який дбав про «сьогоденність» звучання своїх п'єс для глядача» [202].

М. Соколянський характеризує роботу перекладача як таку, що має здобутки та цікаві знахідки, але, однак, не позбавлена й недоліків. На його думку, «переклад з'явився внаслідок серйозної, вдумливої праці та пошуків. Головний напрям цих пошуків не так важко розпізнати: Юрій Андрухович поклав собі за мету наблизити велику трагедію англійського драматурга до

широкого кола сучасних українських читачів з їх світорозумінням, лексикою, фразеологією» [203]. До «конкретних удач перекладача» [203]

М. Соколянський відносить такі знахідки перекладача:

- тирада Гораціо з першої сцени першого акту (с. 20), де збережено не тільки образність, але й ритм оригіналу;

- тирада Гамлета («Здається»? Але що таке «здається»?) з другої сцени першої дії (с. 24);

- монолог Полонія з третьої сцени першого акту (с. 40-41);

- монолог принца під час появи Привида («Небесні сили, станьте в обороні!») з четвертої сцени (с. 44);

- монолог Енея, що його виконує Перший актор на прохання Гамлета

- монолог Клавдія, який збирається молитися, і короткий, напружений монолог принца, що йде вслід за тим (с. 135-136);

- найвищий драматизм славетного монологу Гамлета з першої сцени третього акту («To be, or not to be...») зберігається у новому перекладі, чітко відбиваючи кульмінацію душевної трагедії героя.

Поряд із визначенням вдалих прикладів перекладу М. Соколянський згадує й «окремі приклади тих перекладацьких рішень, які можуть викликати в естетично підготовленого читача чи глядача певні заперечення» [203]. До таких належать:

- ціла низка просторіч, якими зловживає новітній перекладач;

- випадки вживання пейоративної лексики;

- тяжіння до розмовної (у широкому розумінні), зниженої лексики та фразеології;

- прагнення «осучаснити» класичний твір за рахунок культурної лексики, наблизивши «Гамлета» до нинішнього більш-менш освіченого читача або глядача, яке призводить часто-густо до несподіваної та немотивованої модернізації:

- в першій сцені першого акту Гораціо згадує «наше керівництво» (с. 17);

- у другій сцені того ж акту Марцелл доповідає принцеві, що вони завжди вартують на терасі (в оригіналі – «upon the platform»);
- у розмові Офелії з братом досить недоречним в її вустах виглядає слово ліберальні (с. 37);
- Гамлетів вислів «old mole! Canst work i' the earth so fast» («Старий кріт! Так швидко міг би працювати під землею...») Андрухович перекладає у сучасній «виробничій» образності: «Незлий би вийшов з тебе прохідник у шахті.»(с. 57);
  - Полоній у розмові зі слугою вживає слово репутація (с. 61);
  - слово «machine» з листа Гамлета до Офелії перетворюється у машинерію (с. 73);
  - у бесіді з Розенкранцем та Гільденстерном Гамлет згадує про стаціонарну сцену (с. 85), а у першій розмові з акторами – про масову публіку (с. 91);
  - у виконанні Першим актором монолога Енея Гамлета захоплює повна відповідність між формою та змістом (с. 96);
  - «Підтягуючи» середньовіччя до досвіду сучасного глядача, Гамлет у перекладі говорить: «...лише як міна в руках мінера вибухне!..» (с. 148);
  - слова Гораціо «half a share» перекладено бухгалтерським ідіолектом – півставки (с. 124);
  - Перший блазень вживає слово еліта (в оригіналі – «that great folk») та вислів «на заслужений відпочинок» (с. 193, 196);
  - у промовах Гамлета знаходимо слова: рефлекс, конструкція, візаві. Слово «carriages» (тут – рукоятки рапір, проте це слово має й кілька інших значень, включаючи «гарматний лафет»), яким оперує Озрик і значення якого уточнює Гамлет, перекладене просто сенсаційно – артефакти (с. 221).

М. Соколянський загалом досить негативно оцінює підх

Ю. Андруховича до роботи з текстом оригіналу: «що перекладач поводитьсья

з класичним текстом з дивною свободою, іноді йдучи на невеличкі смислові зрушення, інколи створюючи сумнівні неологізми (наприклад, слово «смислість» на с. 72), або ж навіть передаючи репліки одного персонажа іншому. Саме так вигук Привида «O, horrible! O, horrible! Most horrible!» передовіряє перекладач Гамлетові (с. 51). Таку ж операцію зроблено зі словом «амінь» (с. 53), очевидно, для того, щоб пожвавити дію, перервавши довгі монологи одного персонажа репліками іншого. У подібних випадках автор новітньої версії нібито перехоплює ініціативу в багатьох сучасних театральних режисерів, які дають собі право «підправляти» тексти будь-якого драматурга» [203].

Проте, незважаючи на подекуди значні відхилення перекладу від тексту оригіналу, сам переклад, на думку А. Савенця, «може бути сприйнятий скоріше, як спроба відтворити автентичний стиль та поетику трагедії в каноні В. Шекспіра українською мовою, а не провокаційний постмодерністський жест» [208, 170].

На творче ставлення Ю. Андруховича до характеристик тексту оригіналу вказує і Л. Коломієць, яка зазначає, що він «широко вдається не тільки до перефразувань, а й до переробок та спрощень тексту оригіналу, свідомо наближаючи його до масової української аудиторії. До перекладу привносяться етнокультурні алюзії на певні риси українського національного характеру й звичаєвого устрою» [204].

Проте, поряд із відчутною адаптацією тексту трагедії, Ю. Андруховичу все ж вдається відтворити специфіку твору та відповідної історичної епохи завдяки тому, що «в модернізуючому внутрішньомовному перекладі деякі реалії витлумачено через пояснення, іноді перифрастичні номінації замінено смисловими еквівалентами. В перекладі на українську мову номінації реальних історичних подій чи міфологічних явищ, які сприймалися як знамення, відтворено буквально, що іноді вимагає додаткових інтерпретаційних зусиль, проте достовірно відображує світогляд середньовічної людини» [205, 13].

Т. Андрієнко, яка досліджувала особливості застосування стратегій архаїзації та модернізації у перекладі художніх текстів XVI–XVII століть, робить висновок про те, що «навіть у загалом модернізованому перекладі «Гамлета» Ю. Андруховича когнітивні репрезентації оригіналу збережено як характеристику тогочасного світогляду, що особливо помітно у порівнянні з осучасненим внутрішньомовним перекладом...» [205, 13].

Багато перекладознавців погоджуються з тим, що застосування перекладацької стратегії доместикації є винятково вдалим у виконанні Ю. Андруховича. Так, Ю. А. Тьопенко та Ю. Г. Стежко зазначають, що «ілюстрацією доместикації є переклади представників українського постмодернізму, зокрема, широко обговорюваний переклад шекспірівського «Гамлета» Ю. Андруховичем, у якому він припускається широкої інтерпретації, не завжди дотримуючись смислової відповідності слова та його емоційного забарвлення задля задоволення запитів суспільства на національну ідентифікацію. Герої «Гамлета» у перекладі Ю. Андруховича заговорили сучасним молодіжним сленгом, мовою, близькою сучасній українській мовленнєвій культурі. У перекладацькій творчості Ю. Андруховича доместикація становить діалог культур, діалог епох» [210, 186-187].

Однак, засоби передавання Ю. Андруховичем певних змістів тексту оригіналу значною мірою впливають, на думку Л. Коломієць, на загальне сприйняття твору. Дослідниця констатує, що «огрублена лексика, відвертіші фізіологічні конотації й загальний тональний зсув перекладу в бік саркастичної іронії викликають і зсув емоційної тональності окремих фрагментів п'єси з піднесено-трагічної на трагіфарсові» [204].

Ю. А. Тьопенко та Ю. Г. Стежко вважають, що «Стратегія доместикації робить перекладача вільним у створенні нової реальності, близької пересічному читачеві за мовою, культурою, ментальністю, задовольняє запити на національну ідентифікацію, не надто переймаючись збереженням автентичності першотвору. Насиченість новочасними

ремнісценціями, осучаснення подій, характерів героїв, іронічність, афористичність, гра, естетичний плюралізм, блюзнірство, глузування, загравання з масовою культурою – це далеко не повна характеристика українських реалій постмодернізму» [210, 186].

Ю. Г. Стежко констатує, що прагнення перекладача привернути увагу широких читацьких верств українського суспільства «виявляється у радикальній модернізації твору, інтерпретації шекспірівських інтенцій на потреби пересічного українського читача, широкому використанні фразеологізмів, наповненні сарказмом, просторіччям, «живим словом», що інколи межує з ненормативною лексикою. Наприклад, наближаючи іншомовний текст до культури сучасного українського читача, у Ю. Андруховича Гамлет говорить: «Старий мудак, зануда», «а тепер якийсь пришелепок тріумфує над ним!», «ну, вже цей сучий син то був усім придуркам придурок!», так само щодо мови короля: – «Зациклився, мов баба в голосіннях», або Лаерта – «Я виблядок, зачатий рогачем І курвою!». Англійські національно марковані концепти вдало заміщуються функціональними аналогами української мови» [211, 164].

Такі заміщення базуються на широкому використанні різноманітних стилістичних засобів. Так Л. Коломієць підкреслює, що «яскравою стилістичною особливістю Андруховичевого перекладу є часте вживання такого експресивно-стилістичного засобу, як синонімічні пари, що найчастіше виступає засобом компенсації пропусків інших експресивно-стилістичних засобів або ж є наслідком перестановки семантичних компонентів, рідше – результатом лексичної точності; й лише в окремих випадках – лексичного пропуску (жаль і смуток, болі і скорботи, жах і шок, кусає й коле, м'язи й жили, біль і розпач, страждань-риданий та ін.)» [204].

А. В. Кінащук та Н. В. Шульжук на основі порівняльного аналізу специфіки концептуальної презентації національно-мовної картини світу в українськомовних перекладах трагедії зазначають, що «...Ю.Андрухович

здебільшого користується дослівним перекладом англійського концепту у рідну мовну картину або ж його упуцненням» [209, 87].

А. О. Мороз звертає увагу на те, що «творча манера самого перекладача, безумовно, зацікавлює. Її значущість у тому, що вона провокує новий кут зору на те, що вже, здавалось би, є незмінним в уяві читача. Насамперед, це стосується головного героя трагедії – Гамлета. Він змальований іншим, і прикладом цього слугують різноманітні фрагменти, взяті з перекладу. Ю. Андрухович наділив цього героя живою мовою. Звісно, для цього він пожертвував деякими історико-літературними законами: сучасний Гамлет розмовляє живою мовою, використовуючи широку лексичну палітру, повну агресивної та навіть брутальної лексики. Але саме це наближує його до сучасного читача, який з більшою легкістю може співвіднести те, над чим розмірковує шекспірівський герой, з проблемами свого часу» [212].

Одним із перекладацьких прийомів, які Ю. Андрухович застосовує досить продуктивно, є прийом компресії. Так, дослідниця Л. Коломієць, характеризуючи риси перекладацької стратегії Ю. Андруховича, звертає увагу на те, що «використання постшекспірівських ремінісценцій і зокрема широке використання ремінісценцій з української літератури й української соціальної дійсності останніх десятиріч сприяє розкриттю транс-історичної суті шекспірівських характерів. Афористична ж стислість і ємність поетичного вислову, до якої прагне перекладач і яка головним чином досягається завдяки чільному для нього прийому компресії (семантичного стягнення та лексичного згортання), допомагає випрозорювати, немовби «оголюючи», шекспірівські архетипи» [204].

Досить цікавим є передавання Ю. Андруховичем елементів інших творів В. Шекспіра, які включено в структуру «Гамлета». Н. Дьомова, порівнюючи особливості перекладу цих елементів різними перекладачами В. Шекспіра, вирізняє саме переклад, виконаний Ю. Андруховичем, який є «на два рядки довший за оригінал, майстерно заримований відповідно до

схеми оригіналу» [213, 165]; він «відтворює просодійні особливості прологу: чіткий чотиристопний ямб із виключно десятискладовими рядками та приблизна рима (наголошені голосні – неоднакові, однакові тільки закінчення слів). Ритм у перекладі відтворено переважно п'ятистопним ямбом, подовженим на один ненаголошений рядок (одинадцятискладником) із частими вкрапленнями десятискладних рядків, але оскільки ці зміни рядків нерегулярні, непередбачувані та не мають певної закономірності, монотонна чіткість, властива оригіналу, тут сильно послаблена» [213, 165].

Отже, перекладознавці розглядають переклад трагедії В. Шекспіра Ю. Андруховича у різних вимірах, що свідчить про глибокий інтерес сучасних дослідників до цього варіанту перекладу. Стратегії перекладу, вживані Ю. Андруховичем, є різноманітними, проте сприймаються критикою неоднозначно, як і оцінка лексичних особливостей перекладу, зумовлених цими стратегіями. Проте, більшість дослідників відзначають майстерність Ю. Андруховича у відтворенні українського національного колориту при перекладі, що репрезентує ідею діалогу культур.

РОЗДІЛ 2.

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТРАГЕДІЇ

«ГАМЛЕТ» В. ШЕКСПІРА, ВИКОНАНОГО Ю. АНДРУХОВИЧЕМ

Переклад драматичних творів – досить складне завдання, виконання якого вимагає від перекладача високого рівня володіння навичками аналізу тексту, розуміння різноманітних імплікацій тексту, які реалізуються, зокрема, у контексті, створеному діями дійових осіб, предметами, які їх оточують.

Драматичні твори В. Шекспіра насичені елементами, що є непростими для перекладу, та потребують інтерпретації в контексті історичного періоду, в якому жив та працював автор.

Питання того, як слід підходити до перекладу таких елементів та які стратегії застосовувати, досить неоднозначне і, як видно, на прикладах перекладів різних творів перекладачами різних епох, вирішується авторами з огляду на їх власний перекладацький досвід та інші чинники.

Ю. Андрухович має власний авторський стиль, який простежується і в його перекладацьких роботах. Слід зазначити, що і сприймається такий стиль критиками неоднозначно, адже доцільність дотримання стратегії «одомашнення» тексту при виконанні перекладу – це досить дискусійне питання.

Перекладач використовує прийом додавання для більш точного передавання значення слова «noble», яке складно передати лише за допомогою українського «величний», що зумовлює необхідність вдаватися до компенсації значення.

Ophelia: O, what a noble mind is here o'erthrown!	Офелія: Такий блискучий розум – і пропав!
---	---

Для відтворення значення даної фрази Ю.Андрухович актуалізує метафоричне значення цього висловлювання і повністю перебудовує

структуру англійського речення. Додатковою є граматична трансформація зміни часу кінцевої частини висловлювання з майбутнього на теперішній, що змінює акцент з тимчасової характеристики мовця в тексті оригіналу на постійну в тексті перекладу. Ефект даних змін посилюється застосуванням синтаксичної трансформації об'єднання кількох простих речень в одне, складнопідрядне.

<p>Lord Polonius: Therefore, since brevity is the soul of wit. And tediousness the limbs and outward flourishes, I will be brief</p>	<p>Полоній: Оскільки стислість – розуму душа, А велемовність – убрання квітчасте, Я мовлю стисло.</p>
--	---

Перекладач вдається до граматичної трансформації, що полягає у заміні прикметникової конструкції поєднанням прийменника та іменника «полудень». У тексті перекладу актуалізується фінальна частина фрази, перекладач поширює «hawk from a handsaw» до «ворону від письмового стола, а шило від мила». Додана частина містить алюзію на прислів'я «поміняти шило на мило» і натяк на беззмістовність та непотрібність виконуваної дії.

<p>Hamlet: I am but mad northnorth-west: when the wind is southerly I know a hawk from a handsaw.</p>	<p>Гамлет: Я дурію лише від північного заходу. Коли віє з південного боку, я чудово зможу відрізнити ворону від письмового стола, а шило від мила.</p>
---	--

При передаванні смислу даної фрази Ю.Андрухович вдається до прийому описового перекладу, дещо втрачаючи глибину значення внаслідок відсутності протиставлення «glass» та «mould». У тексті перекладу зміст передається переважно дієслівними формами, що створює атмосферу дії, протистояння, на відміну від тексту оригіналу, де переважають іменникові

конструкції і створюють ефект пасивного споглядання. Синтаксична трансформація членування речення з утворенням трьох простих речень, два з яких є окличними, посилює стилістичний ефект.

Ophelia: The glass of fashion and the mould of form, The observed of all observers, quite, quite down!	Офелія: Що впав, побитий. Як я не осліпла, Коли дивилась, краще б не дивилась!
--	--

Перекладач застосовує опущення, скорочуючи дієслово «rest», яке повторюється в оригіналі, що підсилює заклик, висловлений у тексті перекладу.

Hamlet: Rest, rest, perturbed spirit!	Гамлет: Спочинь, затихни, неспокійний духу!
--	---

Перекладач змінює інтонаційне забарвлення висловлювання завдяки синтаксичній трансформації заміни, актуалізуючи питальність. Членування складного окличного речення на два простих з різною інтонацією дозволяє створити ефект поступового посилення експресії. У перекладі втрачається відтінок визначеності часу через відсутність засобів передавання значення означеного артикля. Фразу «out of joint» зі значенням роз'єднаності, розрізненості Ю. Андрухович трансформує в більш конкретизоване за семантикою «як вивих», уживаючи розмовну лексему.

Hamlet: The time is out of joint: O cursed spite, that ever I was born to set it right!	Гамлет: Цей час - як вивих. Та чи хтось заляв Мене, щоб я назад його вправляв!
--	--

Перекладач вдається до описового перекладу, дещо звужуючи значення тексту оригіналу, яке звучить, як «те, на що ви здатні». Також Ю. Андрухович уникає повтору дієслова «come», яке підсилює заклик до дії,

проте використовує вигуки. У перекладі також ужито синтаксичну трансформацію членування речення, поєднану із заміною оповідного речення окличним.

<p>Hamlet: Come, give us a taste of your quality; come, a passionate speech.</p>	<p>Гамлет: Послухаємо відразу який-небудь монолог. Дайте нам зразки своєї майстерності для проби. Монолог – і якомога палкіший.</p>
--	---

У тексті перекладу створюється ефект більш доброзичливої атмосфери завдяки заміні звертання «my dear Hamlet» на «мій сину», що посилює приховані інтенції королеви Гертруди. На противагу, у відповідь у перекладі замість іронічного «good mother» звучить більш нейтральне «ласкава пані». Трансформація конкретизації: «metal more attractive» передаване за допомогою «сильніший магніт» створює ефект осучаснення, адже для періоду Шекспіра більш природним є порівняння з металом, золотом чи сріблом, аніж з металом-магнітом.

<p>Queen Gertrude: Come hither, my dear Hamlet, sit by me.</p> <p>Hamlet: No, good mother, here's metal more attractive.</p>	<p>Королева: Ходи сюди, мій сину, сядь край мене.</p> <p>Гамлет: Ні, ласкава пані, тут є сильніший магніт.</p>
--	--

Членування складного речення на два простих при перекладі дозволяє актуалізувати зміст другого речення. Ця трансформація поєднується із трансформаціями перестановки та заміни. Друге речення Ю. Андрухович також передає у наказовому способі, що значно видозмінює інтонаційне оформлення висловлювання.

<p>Hamlet: But I do prophesy the election</p>	<p>Гамлет: Та провіщаю, що на</p>
---	---------------------------------------

lights on Fortinbras: he has my dying voice.	Фортінбраса Впаде ваш вибір. Голос кволий мій Йому віддай.
--	---

Вдається перекладач також і до прийому опущення, що, однак, поєднується із синтаксичною трансформацією об'єднання двох простих речень в одне складне зі змішаним типом зв'язку та граматичним трансформаціями заміни.

Hamlet: So tell him, with the occurents, more and less, Which have solicited. The rest is silence.	Гамлет: Йому віддай і поясни також, Які обставини... а далі – тиша.
---	---

Англійська граматична конструкція з інверсією передається в тексті перекладу без інверсії, проте перекладач зберігає подвійне порівняння, яке є в тексті оригіналу.

Hamlet: Be thou as chaste as ice, as pure as snow, thou shalt not escape calumny	Гамлет: Коли б ти навіть була цнотлива, як лід, і чиста, як сніг, однак не втечеш від поговору.
---	--

Прикладом застосування прямого перекладу можна назвати такий елемент трагедії:

Hamlet: A man may fish with the worm that hath eat of a king, and eat of the fish that hath fed of that worm.	Гамлет: Людина може вудити на черв'яка, що їв короля, і поїсти риби, що їла того черв'яка.
--	---

Трансформація заміни, що має на меті зміну інтонаційного забарвлення тексту, застосовується разом із трансформацією заміни ускладненого речення на складне у тексті перекладу.

Marcellus: Whose sore task Does not divide the Sunday	Марцелл: Всіх корабельних теслів день по дневі
---	--

from the week?	Женуть до праці – будень чи неділя?
----------------	-------------------------------------

Трансформація опущення застосовується при перекладі словосполучення «very riband» у поєднанні із синтаксичними перестановками.

King Claudius: A very riband in the cap of youth.	Король: На шапці молодості це лиш стрічка.
--	---

Ю. Андрухович при перекладі вдається до заміни смислового компонента «heart of my mystery» на компонент «з мене голос моєї таємниці», що є не зовсім еквівалентним шляхом передачі значення оригіналу, оскільки звужує його.

Hamlet: You would Pluck out the heart of my mystery.	Гамлет: Вам хотілось би витиснути з мене голос моєї таємниці.
--	--

Трансформація заміни модальності конструкції «I'll rant» на «можу», на наш погляд дещо видозмінює інтенції мовця, а використання українського «просторікуєш» у поєднанні з оказіональною формою «красніш» створюють відповідні конотативні елементи значення.

Hamlet: Nay, an thoul't mouth, I'll rant as well as thou.	Гамлет: Гей ні, хоч просторікуєш ти красно, Я можу ще красніш.
--	---

Опущення займенника «ту» в тексті перекладу трансформує фразу Гамлета в загальне твердження, яке підсилюється застосуванням прийому інверсії.

Hamlet: I do not set my life at a pin's fee.	Гамлет: Життя не ставлю я і в вартість шпильки.
---	--

Застосування прийому інверсії в українському перекладі, поєднане із частковою втратою відтінку значення «all tears», переданого українським «невтішна», створює ефект оповіді.

Hamlet: Like Niobe, all tears.	Гамлет: Що в них ішла, невітшна, як Ніоба,
-----------------------------------	--

Часткове опущення першої частини фрази Офелії у перекладі та використання народного найменування релігійного свята для позначення відповідної події створює ефект одомашнення оповіді та зниження її стилістичного реєстру.

Ophelia: Tomorrow is Saint Valentine's day, All in the morning betime.	Офелія: На Валентина я прийду Із раннього рана.
---	---

При передаванні значень цієї фрази українською мовою перекладач вдався до прийому генералізації («artless jealousy» як «Нечиста совість») та описового перекладу (замість значення «себе видасть боячись видати себе») із використанням розмовного слова «гульк».

Queen Gertrude: So full of artless jealousy is guilt, It spills itself in fearing to be spilt.	Королева: Нечиста совість кари жде зусюди; Лиш втопить страх, аж він вже гульк на люди.
--	---

Ю. Андрухович досить нечасто застосовує прийом додавання. У даному випадку, на нашу думку, засоби компенсації значення «for a while» не зовсім вдалі.

Horatio: Season your admiration for a while.	Гораціо: Вгамуйте подив ваш на мить і чуйно.
--	--

Грамматичні трансформація перестановки зумовлена відмінностями актуального членування речення в українській та англійській мовах; перекладач поєднує її із трансформацією членування речення (перетворення простого речення з модальним дієсловом та інфінітивом у складнопідрядне речення).

Polonius: I must be cruel only to be kind.	Полоній: Щоб добрим бути, мушу стать лихим.
---	---

Прийом опущення, застосований при перекладі поєднано із перетворенням простого речення у два простих речення.

Osric: A hit, a very palpable hit.	Озрік: Удар, удар виразний.
---------------------------------------	--------------------------------

При перекладі фрази Гамлета перекладач вдається до уточнення і додає займенник «ваш», одночасно застосовуючи опущення одного з однорідних членів конструкції «grace and blush of modesty» та передаючи значення конструкції метафоризованим значенням «рум'янець». Дієслово «blurs» відтворено шляхом конкретизації значення та вживання слова «поганить», що належить до розмовного стилю.

Hamlet: Such an act That blurs the grace and blush of modesty.	Гамлет: Такий ваш вчинок, Що він рум'янець скромності поганить.
---	--

Вжиту В. Шекспіром гру слів «kin – kind» перекладач відтворює за допомогою лексем «рід – рідний», проте втрачається протиставлення «more than - less than», однак присутнє посилення шляхом трансформації розповідного речення в окличне.

Hamlet: A little more than kin, and less than kind.	Гамлет: Оце так рід – усяке в «рідні» лізе»!
---	--

Грамаіичні трансформації заміни (пасивний стан – активний стан) поєднуються із додаванням відтінку значення за допомогою вживання вказівного займенника «цей», що конкретизує названий предмет у тексті перекладу, порівняно із відсутністю конкретизованого значення в тексті оригіналу.

Hamlet: Do you think I am easier to be played on than a pipe?	Гамлет: Невже ви гадаєте, що на мені легше грати, ніж на цій дудочці?
--	--

При передаванні значення даної фрази перекладач використовує заміну окличного речення розповідним з одночасним введенням у текст перекладу евфемізму «готовий» та опущенням одного з елементів, що повторюється. Замінено також й елемент «for a ducat» дієслівним компонентом «закладаюсь».

Hamlet: Dead, for a ducat, dead!	Гамлет: Готовий, закладаюсь.
-------------------------------------	---------------------------------

При передаванні висловлювання Гамлета українською мовою перекладач вдається до трансформації конкретизації «дитя, котре тут з'явилося» та передає значення «to be out» більш конкретним значенням дієслова «виростати».

Hamlet: ...that great baby you see there is not yet out of his swaddling clouts.	Гамлет: Це велике дитя, котре тут з'явилося, ще досі не виросло зі своїх пелюшок.
---	--

Переклад репліки Розенкранца українською мовою звучить більш узагальненим, на відміну від англійської версії, де висловлено більший рівень впевненості, ніж висловлює українське «може». У тексті перекладу також додано елемент змісту «майбутнє», хоча в тексті оригіналу – навпаки спостерігаємо узагальнення «they say».

Rosencrantz. Happily he's the second time come to them; for they say an old man is twice a child.	Розенкранц. А може знову вросло в них: старість – наше майбутнє дитинство.
--	---

У перекладі Ю. Андрухович використовує слово «поведися», яке семантично ширше порівняно із англійським «use». Також спостерігається використання трансформації генералізації й при передаванні іменника «dignity».

Hamlet: Use them after your own honour and dignity. The less they deserve, the more merit is in your bounty.	Гамлет: Поведися з ними у згоді з власними честю й сумлінням. Чим менше вони заслуговують, тим більше тобі заслугу твоєї щедрості
--	--

Антонімічний переклад застосовується досить рідко, у даному випадку він поєднується із прийомом описового перекладу та заміною розповідного типу речення питальним. При перекладі даного діалогу Ю. Андрухович двічі користується прийомом антонімічного перекладу, передаючи і питання, і відповідь.

King: I have nothing with this answer, Hamlet. These words are not mine. Hamlet: No, nor mine now.	Король: Це що ж за така відповідь, Гамлете? До нас такі слова не доходять. Гамлет: А з нас уже вийшли.
---	---

Описовий переклад використано перекладачем одночасно із синтаксичною трансформацією членування речення. При передаванні репліки-відповіді вжито метафоричний відповідник англійської фрази «рука без мозолів».

<p>Horatio: Custom hath made it in him a property of easiness.</p> <p>Hamlet: 'Tis e'en so. The hand of little employment hath the daintier sense</p>	<p>Гораціо: Для нього то звична справа – він інакше все це відчуває.</p> <p>Гамлет: Твоя правда. Рука без мозолів завждичутливіша</p>
---	---

Продуктивний прийом заміни розповідного речення питальним застосовано при відтворенні даного діалогу. Посилюється експресія й членуванням речення із створенням двох питальних речень, друге з яких пояснює попереднє. Для перекладу репліки-відповіді Ю. Андрухович користується цілою низкою перекладацьких прийомів, зокрема антонімічним перекладом із додаванням та описовим перекладом.

<p>Hamlet: I think it be thine indeed, for thou liest in't.</p> <p>Clown. You lie out on't, sir, and therefore 'tis not yours. For my part, I do not lie in't, yet it is mine</p>	<p>Гамлет. Твоя? Це тому, що ти в ній зараз перебуваєш?</p> <p>Перший Блазень. Усі ми, пане, де-небудь буваємо. Головне – якимось усе це відбути. А ви, пане, хоч своє добудете, все одно вашою ця могила не буде. Я її будую, так що вона моя</p>
---	--

Антонімічний переклад та контекстуальна заміна у поєднанні із повтором дієслова «битись» також створюють додаткову експресивність висловлювання порівняно із англомовною версією, де таке повторення відсутнє, а замість другого дієслова вжито менш категоричний варіант фрази «eyelids will no longer wag».

<p>Hamlet: Why, I will fight with him</p>	<p>Гамлет: Ці речі не прощають. Я за це</p>
---	---

upon this theme Until my eyelids will no longer wag	З ним битись буду, поки б'ється пульс
---	--

Заснований прийом описового перекладу призводить до використання аллюзії, відомої в межах українськомовного середовища:

King: As 'twere with a defeated joy, /With an auspicious, and a dropping eye...	Король. Обнялися / З журбою радість, усміх і сльоза...
--	--

Для Ю. Андруховича характерним є передавання розповідних речень тексту оригіналу у формі питальних речень. Проте, перекладач вдається і навпаки – до передавання англomовних питальних речень розповідними реченнями. У даному прикладі питальна інтонація створюється завдяки повторам слова «король», відсутнім в тексті оригіналу. Інверсія, використана при передаванні фрази Гільденстерна та само сприяє втіленню перекладацького задуму.

Guildestern The king, sir-- Hamlet: Ay, sir, what of him?	Гільденстерн: Мійпане, король ... Гамлет: Король, король, увесь час король
--	--

Показовим є вживання у перекладі Ю. Андруховича розмовної лексики або навіть лайливих слів, що в більшості випадків дещо трансформують оригінал. У наведеному уривку також спостерігається й приклад фразеологічного перекладу нейтральної фрази «Excellent well» українською фразеологічною одиницею «Як облупленого», поєднаний із трансформацією об'єднання речень.

Polonius Do you know me, my lord?	Полоній Ви мене знаєте, пане?
--------------------------------------	----------------------------------

<p>Hamlet</p> <p>Excellent well. You are a fishmonger.</p> <p>Polonius</p> <p>Not I, my lord.</p> <p>Hamlet</p> <p>Then I would you were so honest a man.</p>	<p>Гамлет</p> <p>Як облупленого – ти торгуєш рибою.</p> <p>Полоній</p> <p>Зовсім не так, пане.</p> <p>Гамлет</p> <p>У такому разі бажаю тобі стати таким самим чесним, як торговець рибою</p>
---	---

При передаванні діалогів Ю. Андрухович активно користується різноманітними перекладацькими прийомами, які дозволяють створити ефект більш «живого» спілкування, характерного для носіїв української, проте тяжіє до відтворення розмовного стилю.

<p>Hamlet</p> <p>Will you play upon this pipe?</p> <p>Guildenstern</p> <p>My lord, I cannot.</p> <p>Hamlet</p> <p>I pray you.</p> <p>Guildenstern</p> <p>Believe me, I cannot.</p> <p>Hamlet</p> <p>I do beseech you.</p> <p>Guildenstern</p> <p>I know no touch of it, my lord.</p> <p>Hamlet</p> <p>It is as easy as lying</p>	<p>Гамлет</p> <p>Може, краще пограєш на цій флейті?</p> <p>Гільденстерн</p> <p>Я не вмію, пане.</p> <p>Гамлет</p> <p>Я тебе дуже прошу.</p> <p>Гільденстерн</p> <p>Слово честі, не вмію.</p> <p>Гамлет</p> <p>Але я благаю тебе.</p> <p>Гільденстерн</p> <p>Не знаю навіть, як це тримати.</p> <p>Гамлет</p> <p>Це так само легко, як</p>
--	---

	брехати.
--	----------

Прийом антонімічного перекладу дозволяє перекладачеві створити більш чітке та категоричне висловлювання, проте також застосовано прийом опущення: у тексті перекладу відсутнє дієслово «стій».

Francisco Nay, answer me: stand, and unfold yourself.	Франциско Ти перший скажеш. Озивайся.
---	---

При передаванні цього окличного речення Ю. Андрухович використовує окличну інтонацію, але повністю перебудовує саму фразу, змінюючи її таким чином, що вона замість нейтрального звучання (побажання довгого життя королю) висловлює відданість того, хто говорить, королю.

Bernardo Long live the king!	Бернардо Навіки з королем!
---------------------------------	-------------------------------

Дана фраза також отримала новий зміст, змінивши акцент від персоналізованого питання до короткого загального запиту про теперішній стан справ.

Bernardo Have you had quiet guard?	Бернардо Все тихо?
---------------------------------------	-----------------------

Застосування синтаксичної трансформації членування питального складного речення дозволяє створити живіший діалог, який складається з поєднання спонукального та питального речень. Висловлення спонукування посилене заміною дієслова «farewell»(прощавай)» наказовою формою дієслова іти.

Marcellus O, farewell, honest soldier: Who hath relieved you?	Марцелл Иди, вояче добрий. Хто замість тебе?
---	--

У перекладі відповідь Гораціо, яка дослівно перекладається, як «його частина» замінена перекладачем на «його подоба», що надає висловлюванню додаткового відтінку трагізму.

Horatio A piece of him.	Гораціо Його подоба.
----------------------------	-------------------------

Заперечні твердження Ю. Андрухович передає відповідним українським твердженням, проте зміст цих висловлювань дещо різний. У тексті оригіналу йдеться про те, що Бернардо нічого не помітив, а в тексті перекладу – йдеться про відсутність незвичайних ситуацій, небезпеки, переклад є більш стислим та чітким.

Bernardo I have seen nothing.	Бернардо Нічого не було
----------------------------------	----------------------------

У перекладі Ю. Андрухович досить часто вдається до значного скорочення висловлювань тексту оригінала. У даному випадку було вилучено запрошення сідати та змінно реципієнта з «ми послухаємо» на «послухаю». Незважаючи на можливі втрати змісту, перекладач прагне досягнути стислості та філігранної влучності висловлювань.

Horatio Well, sit we down, And let us hear Bernardo speak of this.	Гораціо Гаразд. Послухаю, що скажеш нам, Бернардо
---	--

Трансформація членування речень дозволяє утворити з ускладненого окличного речення два простих речення з окличною інтонацією, в яких основний зміст передається за допомогою дієслівних форм наказового способу.

Marcellus Peace, break thee off; look, where it comes again!	Марцелл Мовчок! Затихни – бачиш, знов іде!
--	--

Скорочення фраз – це той прийом, яким Ю. Андрухович користується досить часто, досягаючи іншої тональності оповіді. Він вилучає другорядні змісти, прагнучи привернути увагу до основного змісту висловлювання. Для виконання цього завдання слугує й застосування трансформації членування речень. Лексичні заміни також допомагають окреслити основний зміст. Так,

заміна «Most like» («дуже схоже») на конструкцію з повтором «Та правда, правда.» акцентує увагу глядача/читача не на оцінці ситуації, а на реальності того, що відбувається.

Horatio Most like: it harrows me with fear and wonder.	Гораціо Та правда, правда. Страх мене бере.
--	---

Трансформація розповідного речення зі звертанням в окличне речення, більш характерне для ситуації спілкування. Проте прийом генералізації (заміна «Question» - запитай на «Мов») точніше передає ситуативний зміст використаних фраз.

Marcellus Question it, Horatio.	Марцелл Мов до нього!
------------------------------------	--------------------------

Прийом вилучення, застосований у даній ситуації, надає висловлюванню узагальненого значення, яке не конкретизується, як це відбувається в тексті оригіналу, поясненням причини, тому має відтінок приреченості.

Marcellus 'Tis gone, and will not answer.	Марцелл Уже не заговорить
--	------------------------------

Скорочення другорядної інформації висловлювань дозволяє перекладачеві змінювати характер оповіді, і робити її «жорсткішою» порівняно із текстом оригіналу.

Horatio Before my God, I might not this believe Without the sensible and true avouch Of mine own eyes.	Гораціо Наче перед Богом, Я б не повірив, якби не очей Моїх свідоцтво.
---	---

Доцільність використання просторічних фраз у даному випадку можна пояснити прагненням відтворити реальні умови комунікації, адже йдеться про діалог двох охоронців, які обговорюють переможеного ворога

країни, тому, на нашу думку, така характеристика більш природна, ніж та, яка б була висловлена у випадку використання іншого, нейтрально, наприклад, слова в даному випадку.

When he the ambitious Norway combated;	Ішов провчити драного норвежця;
---	------------------------------------

Заміна модальності фрази-згоди з «можу» на «спробую» так само виконує завдання актуалізації важливої інформації за рахунок опущення другорядних змістів.

Horatio That can I;	Гораціо Я спробую
------------------------	----------------------

У перекладі спостерігаємо гру слів «привидом»/«приводом», яку створив перекладач, і яка відсутня в тексті оригіналу, але, однак, є характерною для творчого стилю В. Шекспіра. Проте наявні деякі трансформації різного ступеня змісту оригіналу порівняно зі змістом тексту перекладу. Так, кінцева фраза «That was and is the question of these wars» передана «Що приводом лишився для війни» з опущенням частини змісту про те, що він також був «приводом для війни».

Bernardo I think it be no other but e'en so: Well may it sort that this portentous figure Comes armed through our watch; so like the king That was and is the question of these wars.	Бернардо Я теж гадаю так і це так бачу. Тому і ця мара нічна зловісна Є привидом у постаті монарха, Що приводом лишився для війни
---	---

При перекладі перекладач вдається до членування складного речення на два, просте та складносурядне, змінює специфіку зв'язку між частинами складних речень. Ю. Андрухович майстерно передає зміст інфінітивних

конструкцій, не ускладнюючи текст перекладу зайвими неприродними конструкціями.

<p>We do it wrong, being so majestical, To offer it the show of violence; For it is, as the air, invulnerable, And our vain blows malicious mockery.</p>	<p>Не варт було цю мовчазну примару Так ображати нападом безглуздим. Він – мов повітря, і його не зраниш, Ця наша битва з тінню – сміху варта.</p>
--	--

Перекладач замінює інвертоване висловлювання конструкцією, доповненою словом «навіть», та опускає вставну конструкцію та дієслово в наказовому способі. Таким чином, у тексті перекладу висловлювання у цілому стає більш динамічним.

<p>Marcellus Let's do't, I pray; and I this morning know Where we shall find him most conveniently.</p>	<p>Марцелл Звичайно, так. Я навіть знаю, де Його знайти найлегше цього ранку.</p>
---	---

У цілому нейтральне висловлювання з приблизним значенням «Наша держава в стані роз'єднання та дезорієнтації» перекладач пропонує передати, як «В державі нашій безлад і бордель». Таке досить суперечливе формулювання ймовірно робить своєрідний іронічний натяк на швидке весілля нового короля та королеви Гертруди, яке відбулося в дуже короткий термін після смерті попереднього короля та викликало подив у багатьох підданих.

<p>Or thinking by our late dear brother's death Our state to be disjoint and out</p>	<p>Або в надії, що по смерті брата В державі нашій безлад і</p>
--	---

of frame,	бордель,
-----------	----------

При передаванні інструкцій Ю. Андрухович користується прийомом генералізації, замінюючи конкретне «business with the king» на більш загальне «А щодо повноважень». Друга частина висловлювання була трансформована в окличне речення із досить незвичним наповненням «виконавчо справні», що дещо дисонує із формулюванням прощання, як «Бувайте».

To business with the king, more than the scope Of these delated articles allow. Farewell, and let your haste commend your duty.	А щодо повноважень – то ні кроку За межі цих інструкцій і статей. Бувайте й будьте виконавчо справні!
---	--

Трансформування перекладачем складного речення в поєднання простого речення та безособової конструкції робить висловлювання чіткішим та категоричнішим.

King Claudius We doubt it nothing: heartily farewell.	Король Без сумніву. Щасливо повертайтеся.
---	---

Додавання питання до структури висловлювання дозволяє зробити його більш природним для діалогів українською мовою та експресивним. Досить цікавою є трансформація генералізації, що полягає у заміні «cousin»/«племіннику» на більш загальне «рідний», яке поглиблює подальше протиставлення зі звертанням «сину» із повторенням «my son». Перекладач уникає такого повторення, проте в тексті оригіналу воно присутнє. До того ж Ю. Андрухович формалізує звертання шляхом уживання займенника «наш», який в оригіналі звучить, як «мій».

King Claudius Take thy fair hour, Laertes;	Король Отак? Тоді лови момент,
---	-----------------------------------

time be thine, And thy best graces spend it at thy will! But now, my cousin Hamlet, and my son,--	Лаерте, І користай з можливостей – поїдеш! А ти, наш рідний Гамлете і сину....
---	--

При передаванні метафоричного висловлювання Короля («Чому так є що над тобою досі хмари?») перекладач користується більш стилістично зниженою фразою, характерною для розмовного мовлення.

King Claudius How is it that the clouds still hang on you?	Король Чому ти й досі мрячний і похмурий?
--	---

У промові Гамлета перекладач дотримується специфіки тексту оригінала, проте присутні певні модуляції змісту. У перекладі «melt, thaw and resolve» передано двома дієсловами «розсипатися, зв'януть», що мало б відповідати «розчинитись, розплавитись». Дієслова належать до одного семантичного поля, хоча й суттєво відрізняються конотативними компонентами.

У тексті оригіналу зустрічаємо «Everlasting» (Вічний), у той час як перекладач пропонує перекладати як «Творець». Перекладач уникає повтору звертання до Бога шляхом використання у перекладі розмовного варіанта «Милій Боже».

Ставлення Гамлета до ситуації відтворено «Seem to me», а в перекладі твердження більш категоричне, відсутнє дієслово «здаватися» або його еквівалент.

HAMLET O, that this too too solid flesh would melt Thaw and resolve itself into a dew!	Гамлет Якби ж це тіло, цей баласт, ця маса Розсипатися, зв'януть могла! Якби Творець нас не
--	---

Or that the Everlasting had not fix'd His canon 'gainst self- slaughter! O God! God! How weary, stale, flat and unprofitable, Seem to me all the uses of this world!	позбавив права Самих себе вбивати! Милій Боже, Яке нудне, огидне та безглузде Усе навколо, все, увесь цей світ!
---	---

При передаванні даної репліки перекладач застосував антонімічний переклад, уникнувши необхідності певним чином підкреслювати дійсність та справжність дії, схарактеризованої конструкцією «do forget». Ю. Андрухович вдало обрав інший варіант перекладу, який сам по собі містить цей елемент значення.

Horatio,--or I do forget myself.	Гораціо, і завжди пам'ятаю
-------------------------------------	----------------------------

При передаванні елемента діалогу в перекладі було обрано контекстуальний відповідник, що відповідає ситуації, але не відтворює фразу тексту оригінала.

Marcellus My good lord--	Марцелл А хто ж іще?
-----------------------------	-------------------------

У перекладі ця репліка була максимально нейтралізована перекладачем шляхом опущення звертання «My lord» та обставини причини «your father's funeral». Англійська версія є більш емоційною та наводить на думку про те, що спілкування відбувається між знайомими людьми чи навіть друзями, у той час, як українськомовна версія є «сухою» та формальною, не дає додаткової інформації про ситуацію спілкування.

Horatio My lord, I came to see your father's funeral	Гораціо На королівський похорон прибув
--	--

Перекладач вдається до модуляції змісту висловлювання, опускаючи згадку про молитовне прохання «I pray thee»; значення «mock me» передано більш загальним поняттям «жартувати», а для перекладу «fellow-student» Ю. Андрухович обрав означення «вчений». Замість умовиводу, висловленого Гамлетом у другій частині фрази, перекладач передає заклик, спонукання наказовою формою «кажи». Так само, як і попередня репліка, фінальна частина висловлювання є максимально формалізованою, перекладач, вочевидь навмисне, уникає будь-яких натяків на те, що спілкування відбуваються між знайомих чи близьких людей, не передаючи жодним із засобів означення «my mother's».

Hamlet I pray thee, do not mock me, fellow-student; I think it was to see my mother's wedding.	Гамлет Так більше не жартуй, студенте вчений, Кажі, що на весілля королівське.
--	--

У перекладі значення «saw him once» передано, як «знав його», що може означати як тривале знайомство, так і випадкову зустріч, для відтворення значення «goodly» перекладач вдало обирає іменник із досить широкою семантикою.

Horatio I saw him once; he was a goodly king.	Гораціо Я знав його – могутній був король.
---	--

Приєм звуження значення застосовано при передаванні звертання «My lord» за допомогою «принце». Також спостерігається зміна значення, вираженого в тексті оригіналу, де є відтінок суб'єктивності сприйняття «I think I saw him», тоді як у перекладі твердження має більш категоричний характер.

Horatio My lord, I think I saw him	Гораціо Мені здається, що цієї ночі
---------------------------------------	--

yesternight.	Він був тут, принце.
--------------	----------------------

Специфіка перекладу цієї репліки зумовлює її особливості передавання репліки-відповіді: «Saw? who?» (Бачив? Кого?). У перекладі застосовано особовий займенник «він», який повторюється двічі разом із фразою-уточненням.

Hamlet	Гамлет
Saw? who?	Він? Ти кажеш – він?

Перекладач замінює розповідне речення окличним та використовує дієслово в наказовому способі для вираження спонукання, проте змінює спрямованість дії з принца на його співрозмовників.

Hamlet	Гамлет
For God's love, let me hear.	О Боже, говоріть!

При передаванні цієї конструкції перекладач надає перевагу більш нейтральним висловлюванням, однак у тексті оригіналу вона звучить більш рефлексивно, виражаючи внутрішні переживання та сумніви принца, а в перекладі українською ці конотації втрачаються.

Hamlet	Гамлет
Indeed, indeed, sirs, but this troubles me.	І справді, дуже слушно.
Hold you the watch to-night?	Вночі ви знов на варті?

Повторення «very like» в тексті оригіналу відтворює роздуми Гамлета, що потім переходять у формулювання наступного питання. У перекладі твердження висловлює більший ступінь впевненості, не спираючись на процес роздумів.

Hamlet	Гамлет
Very like, very like. Stay'd it long?	Напевно, так. І довго це було?

Дана репліка у перекладі передана, як більш емоційно забарвлена, ніж у тексті оригіналу, що досягається заміною нейтрального «my lord» зменшувально-пестливим «тату».

Laertes Most humbly do I take my leave, my lord.	Лаерт Уклінно дякую і йду покірно, тату.
--	--

У тексті перекладу Ю. Андрухович вдається до членування розповідного речення на два окремих, одне з яких містить питання-уточнення, а інше – коментар до цього питання. Така побудова репліки дозволяє зберегти забарвлення тексту оригіналу.

LordPolonius Ay, fashionyoumaycallit; goto, goto.	Полоній Пристойно, кажеш? Слів багато знає.
---	---

При перекладі перекладач опускає слово «Indeed?» без компенсації його значення, а також виконує членування складного речення на два простих з метою актуалізації ключового змісту цих речень. Для тексту перекладу характерний вищий рівень стислості, текст оригіналу більш поширений.

Noratio Indeed? I hearditnot: thenitdrawsneartheseason Whereinthepiritheldhiswontt owalk.	Гораціо Я й не чув. Це значить, наближається пора Блукання духів.
---	---

Текст перекладу більш схожий на розмовний варіант мовлення завдяки відтворенню слова «custom» словосполученням «тутешня мода», що є прикметою розмовного стилю.

Noratio Isit a custom?	Гораціо Це тутешня мода?
---------------------------	-----------------------------

Перекладач пом'якшує фразу у тексті перекладу, яка в тексті оригіналу звучить більш категорично, хоча й оформлена як розповідне речення, на відміну від тексту перекладу, що, хоч і є окличним висловлюванням, виступає менш категоричним.

Marcellus Youshallnotgo, mylord.	Марцелл Вам не можна!
-------------------------------------	--------------------------

Розповідне речення перекладач членує на два простих окличних речення з дієсловами наказового способу, що посилює експресивність висловлювання. Модальність, виражена в оригіналі спеціальними модальними дієсловами, відтворюється за допомогою форм наказового способу. Ужите перекладачем слово «ризик» дещо дисонує зі стилістикою твору.

Horatio Beruled; youshallnotgo.	Гораціо Зважте ризик! Не ходіть!
------------------------------------	-------------------------------------

Значення простого повного речення перекладач пропонує передавати словосполученням «Небесна воля».

Horatio Heavenwilldirectit.	Гораціо Небесна воля.
--------------------------------	--------------------------

При передаванні репліки Гамлета Ю. Андрухович опускає значну частину фрази, що робить українськомовний текст виразнішим та чіткішим, проте нівелюється значеннєвий елемент погрози, що частково компенсується додаванням слова «врешті».

Hamlet Wherewiltthouleadm? speak; I'llgonofurther.	Гамлет Куди ведеш? Промов хоч слово врешті.
--	---

Інверсія в англomовному реченні передається додаванням «краще», що надіє висловлюванню характеру поради, проте в тексті перекладу опущене слово «serious», значення якого не компенсується. Дієслово «unfold» передається як «розповім» зі звуженням значення та зміною стилістичного забарвлення.

Ghost Pitymenot, butlendthyserioushearing	Привид Не побивайся краще, а послухай,
---	--

Towhat I shallunfold.	Що розповім.
-----------------------	--------------

Переклад даної репліки є прикладом застосування стратегії осучаснення, що, проте, на нашу думку, не виглядає природньо в тексті перекладу. Фраза стилізована під особливості мовлення сучасної молоді, і в цілому компенсує значення тексту оригіналу.

Hamlet Speak; I amboundtohear.	Гамлет Моє ім'я – Увага.
-----------------------------------	-----------------------------

У перекладі відбувається зміна інтонаційного оформлення першого речення та застосовано прийом описового перекладу. Зміна акцентів з «Myuncle» на «твій брат» робить повідомлення певним чином знеособленим, у той час, як текст оригіналу подається з точки зору Гамлета і має форму рефлексії героя.

Hamlet O myprophetic soul! Myuncle!	Гамлет Підказувало щось мені. Твій брат!
--	---

У тексті перекладу нейтральне слово «uncle» замінено емоційно забарвленим «стрийку», яке у поєднанні з «попався» створює ефект зниженого стилю розмовного мовлення. У другому реченні перекладач вдається до прийому опущення, не передаючи повторюване «Adieu, adieu!», втрата значення якого не компенсується іншими засобами та прийомами перекладу.

So, uncle, thereyouare. Nowtomyword; Itis'Adieu, adieu! rememberme.' I havesworn't.	Попався, стрийку. Відтепер хай буде Для мене гаслом «Пам'ятай мене». Клянуся.
---	---

Ю. Андрухович передає «Hetellsme» як «дивись», що можна розглядати як контекстуальний відповідник у межах даної комунікативної ситуації. У заключній частині репліки перекладач вдається до смислового розвитку висловлювання, замінюючи «headandsource» дієсловом «криються»,

проте з втратою певних елементів змісту. Також не передається на належному рівні значення уточнюючого елемента «all» в українськомовному перекладі.

<p>He tells me, my dear Gertrude, he hath found The head and source of all your son's distemper.</p>	<p>Дивись, Гертрудо мила, він дізнався, Де криються напасті твого сина.</p>
--	---

У перекладі нейтральне формулювання «His father's death» передається, як «старого», емоційно забарвленим, з метою, імовірно, підкреслити зневажливе ставлення Королеви до померлого чоловіка. Проте, вибір даного відповідника не зовсім, на нашу думку, вдалий.

<p>Queen Gertrude I doubt it is no other but the main; His father's death, and our o'erhasty marriage.</p>	<p>Королева Вони – не маю сумніву – у смерті Старого і в одруженні з тобою.</p>
--	---

Протиставлення «More – less», актуалізоване в тексті оригінала, практично втрачається у перекладі, частково компенсуючись лише інтонаційно.

<p>Queen Gertrude More matter, with less art.</p>	<p>Королева По суті, без декору.</p>
---	--

Ю. Андруховичу вдалося майстерно передати характерний для багатьох творів В. Шекспіра прийом – гру слів, яка базується на словах «effect» та «defect» шляхом уведення слова «факт», що відтворює зарозумілий стиль мовлення героя та специфічне звукове оформлення висловлювання.

<p>Madlet us grant him, then: and now remains That we find out the cause of this if</p>	<p>Назад до суті. Отже, він шаліє. Питання – звідки взявся цей</p>
---	--

fect, Orrathersay, thecauseofthisdefect, Forthiseffectdefectivecomesby cause: Thusitreains, andtheremainderthus. Perpend.	ефект, Точніше, цей дефект, що стався факто, Бо факт ефекту бачимо в дефекті, Принаймні з ним. І я це бачу так:
---	---

При перекладі вірша перекладач використав прийом антонімічного перекладу, який повторено кілька разів з метою передавання позитивної конструкції негативною, а в останньому рядку – навпаки, негативною конструкції позитивною.

'Doubtthouthestarsarefire; Doubtthatthesundothmove; Doubttruthtobe a liar; Butneverdoubt I love.	«Не вір вогням далеких зір, Не вір гарячій крові, Не вір собі і мені не вір, Лиш вір моїй любові.
---	--

При перекладі даної репліки Ю. Андрухович вдається до прийому додавання. Коментар «тій шльондрі Фортуні» пов'язаний із попередніми фразами, проте відсутній у тексті оригіналу. Також застосовано прийом антонімічного перекладу.

Hamlet Thenisdoomsdaynear: butyournewsisnottrue. Letmequestionmoreinparticular: whathaveyou, mygoodfriends, deservedatthehandsoffortune, thatshesendsyoutoprisonhither ?	Гамлет У такому разі близький його кінець... Але ця новина далека від правди. Спитаю значно конкретніше: чим ви так не догодили тій шльондрі Фортуні, що заслала вас у цю в'язницю?
--	--

При перекладі даної фрази було застосовано синтаксичну трансформацію членування речень у поєднанні із лексичними

трансформаціями. Спостерігаємо додавання смислових дієслів у тексті перекладу, передавання форми герундія дієсловом. В українськомовному тексті займенник «it» замінено назвою країни «Данія», про яку власне і йдеться, що зумовило повторення цієї власної назви та створення додаткового ефекту актуалізації.

<p>Hamlet</p> <p>Why, then, 'tis not you; for there is nothing either good or bad, but thinking makes it so: to me it is a prison.</p>	<p>Гамлет</p> <p>Отже, вас це не стосується. Самі по собі речі не бувають добрими чи поганими. Вони такі, як ми про них думаємо. Для мене Данія – в'язниця.</p>
--	---

Перекладач додає слово «отже» у перше питальне речення, створюючи потрібний тон спілкування. Слово «inclining» (прагнення, намір) передано із розширенням значення («суто ваша думка»). Замість потрібного повторення заклику «come» перекладач уводить додаткове питальне речення «Як усе було?», будуючи фразу у спосіб, більш характерний для розмовного мовлення.

<p>Were you not sent for? Is it your own inclining? Is it a free visitation? Come, deal justly with me: come, come; nay, speak.</p>	<p>Отже, ніхто не викликав вас? Це була суто ваша думка? Ви приїхали з власної волі? Кажіть, але чесно. Як усе було?</p>
---	--

Лексичний повтор у тексті перекладу компенсує заклик «Pray you», який частково передано перекладом «я вас прошу». Перекладач заміняє «hastearsin'seyes» українським «ледь не плаче сам», що також лише частково передає зміст оригіналу.

<p>Lord Polonius</p> <p>Look, whether he has not turned his colour and hastearsin'seyes.</p>	<p>Полоній</p> <p>Гляньте, він страшенно зблід і ледь</p>
--	---

Prayyou, nomore.	не плаче сам. Досить, я вас прошу, досить.
------------------	--

У тексті перекладу репліка зазнала скорочення: перекладач опускає «but, ofourdemands» без компенсації змісту; заключна частина фрази «Mostfreeinhisreply» передається дієсловом «відповідати», означеним прислівником.

Rosencrantz Niggardofquestion; but, ofourdemands, Mostfreeinhisreply.	Розенкранц Не ставив запитань, зате охоче Відповідав.
--	--

Перекладач передає слово «commerce» (мати відносини, стосуватися) як «приятельку», що в даному випадку є використанням трансформації звуження значення.

Ophelia Couldbeauty, mylord, havebettercommereethan withhonesty?	Офелія Хіба краса, мій пане, може мати кращу приятельку, ніж чесність?
---	---

У тексті перекладу використано прийом додавання: елемент «якогога щільніше», відсутній в оригіналі, підкреслює заклик обмежити можливості Полонія. Ю. Андрухович використовує слово емоційно забарвлене слово «придурюється» замість більш нейтрального «playthefool», підкреслюючи зневажливе ставлення мовця. Словосполучення «ownhouse» передається метонімією «у власних чотирьох стінах».

Hamlet Letthedoorsbeshutuponhim, thathemauplaythe foolnowherebutin'sownhous e. Farewell.	Гамлет Його треба закрити якогога щільніше – хай придурюється близько лише у власних чотирьох стінах. Бувай.
--	--

При передаванні означення родинних стосунків Ю. Андрухович надає перевагу прикметнику «рідний», що репрезентує застосування прийому

генералізації з метою, імовірно, додатково підкреслити ставлення Короля Клавдія до Гамлета.

KingClaudius HowfaresourcousinHamlet?	Король І як почувається наш рідний Гамлет?
--	---

Репліку Полонія, висловлену в минулому доконаному часі та підсилену допоміжним дієсловом «did» перекладач передає в тривалому часі та вводить уточнююче слово «якось». Ю. Андруховичу вдається майстерно передати подвійну гру слів, використану В. Шекспіром для посилення комічного ефекту. В українськомовному перекладі завдяки повторенням ключових слів та використанню розмовних лексем, на відміну від тексту оригіналу, комічний ефект, на нашу думку, сильніший.

LordPolonius I didenactJuliusCaesar: I waskilledi'theCapitol; Brutuskilledme. Hamlet Itwas a brutepartofhimtokillsocapital a calf there. Vetheplayersready?	Полоній Якось я грав Юлія Цезаря. Мене вбивали на Капітолії. Брут мене вбивав. Гамлет Досить брутально з Брутового боку – завалити на Капітолії такого капітального бика. Актори готові?
--	--

При перекладі питання короля використано прийом логічного розвитку значення «Haveyouheard...» (чи ти чув...) відтворено, як «Ти знаєш...», що робить висловлювання коротшим та чіткішим порівняно із текстом оригіналу. У другій частині репліки слово «offense» (образа, образливе) передається перекладачем, як «непристойного», що пом'якшує висловлювання короля.

KingClaudius Haveyouheardtheargument?	Король Ти знаєш зміст? Там не буде
--	---------------------------------------

Istherenooffencein't?	нічого непристойного?
-----------------------	-----------------------

Дана репліка містить англійське прислів'я «Whilethegrassgrows» (щось, що відбувається довго). Ю. Андрухович передає його за допомогою українського еквівалента літературного походження. Такий переклад містить алюзію на відомий український драматичний твір. Перекладач за допомогою вживання прислів'я створює у тексті перекладу такий самий ефект, який було створено в тексті оригіналу, апелюючи до того, що воно відоме слухачам (і читачам).

Hamlet Ay, butsir, 'Whilethegrassgrows,'-- theproverbissomethingmusty.	Гамлет Так, але, поки сонце зійде... ну, та ви всі знаєте це не зовсім свіже прислів'я.
---	--

При передаванні даного висловлювання Ю. Андрухович майстерно користується прийомом описового перекладу, проте втрачається такий елемент змісту, як протиставлення високого та низького, присутній у тексті оригіналу. Частково відтворено лише «низьке» за допомогою висловлювання «бруд і прах». Також перекладач вдається до заміни «thoughts» (думки) на «в серці». Друга частина репліки передається з використанням прийому смислового розвитку «withoutthoughts» (без думок) відтворено, як «пусті», «nevertotheavengo» (не доходять на небеса) відтворено, як «хочуть в небесах».

Mywordsflyup, mythoughtsremainbelow: Wordswithoutthoughtsnevertothe avengo.	Слова летять, а в серці бруд і прах. Порожніх слів не хочуть в небесах.
--	--

У перекладі дане питальне речення відтворено з використанням прийому конкретизації: «what'sthematter?» (в чому справа) передається, як «... в чому... драма?». Перекладач створює ситуацію актуалізації ставлення принца Гамлета до описуваних подій.

Hamlet Now, mother, what'sthematter?	Гамлет То в чому, мамо, драма?
--	-----------------------------------

Українськомовний текст навіть візуально виглядає коротшим і передає зміст оригіналу зі значним ступенем узагальнення. В оригіналі Королева дорікає Гамлету саме за шалені грубі слова, висловлені проти неї, натомість у перекладі бачимо лише невдоволення шаленством Гамлета без вказівки на причину чи його прояви.

QueenGertrude Whathave I done, thatthoudarestwagthytongue Innoisesorudeagainstme?	Королева Що, сину, я зробила, аби ти Смів так шаліти?
--	---

При перекладі звернення Королеви до Гамлета перекладач перетворює висловлювання Гертруди у більш категоричну форму. Фінальна фраза «Замовкни, сину!» перетворюється у вимогу та втрачає звертання «sweet Hamlet». Також Ю. Андрухович в українськомовному тексті не відтворює елемент змісту «enterinmineears», хоча передає порівняння «твої слова, як ножі».

QueenGertrude O, speaktomenomore; Thesewords, likedaggers, enterinmineears; Nomore, sweetHamlet!	Королева Ані слова більше! Твої слова для мене, як ножі. Замовкни, сину!
--	--

Діалог Гамлета та Гільденстерна засновано на грі слів та прихованих змістах, що натякають на злочин, скоєний королем Клавдієм. У перекладі Ю. Андрухович робить спробу передати гру слів тексту оригіналу, користуючись як граматичними, так і лексичними трансформаціями. Проте, застосування прийому антонімічного перекладу не дозволяє відтворити зміст оригіналу. Досить вдалим є, на нашу думку передавання «Thekingis a thing» як «Король – це щось таке...». Звертання у відповіді Гільденстерна

передається за допомогою використання трансформації конкретизації, також змінено інтонаційне оформлення висловлювання.

<p>Hamlet</p> <p>Thebodyiswiththeking, butthekingisnotwiththebody.</p> <p>Thekingis a thing--</p> <p>Guildenstern</p> <p>A thing, mylord!</p>	<p>Гамлет</p> <p>Король має власне тіло, іще тіло має короля. Король – це щось таке...</p> <p>Гільденстерн</p> <p>Яке, принце?</p>
---	--

Текст перекладу є більш емоційно забарвленим, ніж текст оригіналу.

Перекладач не відтворює риторичне питання «Why, man, theydidmakelovetohisemployment», що робить оригінальну репліку подібною до рефлексії. Переклад «Theyarenotnearmyconscience», як «Мені їх не шкода» дещо звужує зміст вихідного повідомлення без компенсації втрачених елементів змісту. Репліка в оригіналі завершується загальним твердженням, що не стосується осіб, про яких йдеться. Натомість переклад є прив'язаним до дійових осіб та містить негативну оцінку їх поведінки.

<p>Hamlet</p> <p>Why, man, theydidmakelovetohisemployment; Theyarenotnearmyconscience; theirdefeat Doesbytheirowninsinuationgro w: 'Tisdangerouswhenthebasernatu recomes Betweenthepassandfellincensed points Ofmightyopposites.</p>	<p>Гамлет</p> <p>Надто вже ретельно Поставились вони до виконання Обов'язку. Мені їх не шкода, Самі залізли в не свої розбори, Поміж не в жарт розлючені клинки Потужних візаві.</p>
--	--

Дана репліка передається в тексті перекладу зі збереженням метафори, яка є в тексті оригіналу, проте перекладач вдається до граматичних трансформацій членування складного речення на два простих.

<p>Horatio His purse is empty already; all his golden words are spent.</p>	<p>Гораціо В його скриньці нічого не лишилося. Усі золоті слова порозтрачував.</p>
--	--

Перекладач досить вдало передає специфіку незвичайного «витонченого» мовлення Озрика. Проте у тексті оригіналу зроблено акцент на тому, що йдеться про конкретну зброю, в тексті ж перекладу такий акцент відсутній.

<p>Osric I mean, sir, for his weapon; but in the imputation laid on him by them, in his meed he's unfellowed.</p>	<p>Озрик Я мав на увазі його майстерність у володінні зброєю. Кажуть, ніби під цим оглядом він просто неперевершений.</p>
---	---

У передаванні цієї репліки дієслово «desires» (бажає, прагне) відтворено, як «не проти», однак такий переклад є не зовсім точним стосовно тексту оригіналу.

<p>Lord The queen desires you out some gentle entertainment to Laertes before you fall to play.</p>	<p>Дворянин Королева не проти, якщо перед початком двобою ви привітаєте Лаерта з належною чемністю.</p>
---	---

При перекладі репліки Гораціо Ю. Андрухович застосовує низку трансформацій, які, однак, не повною мірою відтворюють зміст тексту оригіналу. Так, «mind» конкретизується до словосполучення «внутрішній голос»; «dislike» передається, як «підказує», що є застосуванням антонімічного перекладу у поєднанні з прийомом конкретизації. У фінальній

частині висловлювання застосовано граматичні трансформації, зокрема заміщення.

<p>Horatio If your mind dislike any thing, obey it: I will forestall their repair hit her, and say you are not fit.</p>	<p>Гораціо Якщо внутрішній голос вам щось підказує, прислухайтеся до нього. Я піду їх назустріч і скажу, що вам недобре.</p>
---	--

Репліка Озрика, який був суддею поєдинку, відтворена українською мовою у максимально нейтральній та сухій формі, наближеній до сучасних суддівських коментарів, у той час, як текст оригіналу містить пояснення стосовно якості завданого уколу та повторення слова «укол», які перекладач опускає.

<p>Osric A hit, a very palpable hit.</p>	<p>Озрик Фіксуємо укол.</p>
--	---------------------------------

У перекладі репліки королеви Ю. Андрухович користується прийомом конкретизації: «drink» (напій) передається, як «вино», що поєднується з синтаксичною трансформацією членування речення та зміною його інтонаційного оформлення, завдяки чому створюються умови для відтворення конотацій.

<p>Queen Gertrude No, no, the drink, the drink, -- O my dear Hamlet, -- The drink, the drink! I am poison'd.</p>	<p>Королева Це вино! Вино! Мій Гамлете, я випила отруту...</p>
--	--

У тексті перекладу перекладач відтворює стислий нейтральний опис того, що відбувається, втрачаючи оцінні судження, які містяться в тексті оригіналу. Також нейтралізується метафоричне значення фінального висловлювання й змінюється на розповідне окличне інтонаційне висловлювання оригіналу.

<p>Horatio Now cracks a noble heart. Goodnight, sweet prince: And flight of angels sing thee to thy rest!</p>	<p>Гораціо Зупинка серця. На добраніч, принце. Хай ангели з тобою будуть поруч.</p>
---	---

Отже, розглянувши лексичні особливості перекладу

Ю. Андруховичем трагедії «Гамлет», можемо визначити, що перекладач застосовує значний арсенал перекладацьких синтаксичних, морфологічних, лексичних трансформацій, які створюють можливості для передавання змістів драматичного твору.

Досить часто Ю. Андрухович надає перевагу використанню лексики розмовного стилю, що, на нашу думку, є доцільним не завжди і перешкоджає сприйняттю змісту твору в перекладі.

Серед тих трансформацій, які перекладач застосовує продуктивно, можна назвати антонімічний переклад, прийоми генералізації та конкретизації. Слід зазначити, що в переважній більшості випадків для передавання реплік героїв використовуються кілька перекладацьких трансформацій одночасно.

Висновки до розділу 2

На основі аналізу специфіки перекладу лексичних засобів трагедії В. Шекспіра «Гамлет», виконаного Ю. Андруховичем, можемо зробити такі висновки.

При відтворенні елементів змісту драматичного твору перекладач користується різноманітними перекладацькими трансформаціями. До найбільш уживаних трансформацій належать антонімічний переклад, генералізація та конкретизація.

Для перекладу Ю. Андруховича характерне продуктивне застосування низки різноманітних трансформацій у процесі відтворення окремих елементів тексту. Випадки, коли застосовано лише одну перекладацьку трансформацію, нечисленні.

Серед найбільш уживаних синтаксичних трансформацій слід назвати членування складного речення на кілька простих, здебільшого перекладач створює два або три простих речення різних типів.

Ю. Андрухович часто оформлює фрази у тексті перекладу окличною інтонацією, що кардинально відрізняється від тексту оригіналу, де інтонаційне оформлення переважної більшості реплік є розповідним та відтворює роздуми героїв.

Переклад Ю. Андруховича трагедії «Гамлет» містить значну кількість дієслів у наказовому способі, що також створює додатковий фон для інтонаційного оформлення тексту перекладу і робить його більш динамічним у порівнянні з текстом оригіналу.

Проте українськомовний текст драматичного твору містить менше оцінних суджень та більше зосереджений на «сухій» констатації фактів, «фіксуванні» тих чи інших подій, і є більш емоційно нейтральним, ніж англомовний текст.

Численні випадки передавання реплік героїв, які належать до різних соціальних груп за допомогою розмовної лексики є, на нашу думку, не завжди вдалим засобом перекладу.

Перекладачеві у переважній більшості випадків вдається майстерно передати засобами мови перекладу такий прикметний для творчості В. Шекспіра і складний для еквівалентного перекладу стилістичний засіб, як гра слів.